

Universitetet i Tartu

Institutt for germansk, romansk og slavisk filologi

Avdeling for skandinavistikk

norsk språk og litteratur

”Døde menn går på ski” (Knut Nærum)

Henvisninger til langrenn i norsk kriminallitteratur mellom 1923 og 2012

Bachelor-oppgave

Mari Nittim

Veileder: Alma Olsen

Tartu 2013

Innhold

Innledning	4
1. Kriminallitteratur i Norge	6
1.1 Påskekrim	9
2. Langrennets rolle i norsk kultur	11
2.1 Langrenn i litteratur	13
3. Metode	15
3.1 Henvisninger til ski i norsk kriminallitteratur	15
3.2 Forfattere og henvisninger	16
4. Analyse	17
4.1 Romaner uten henvisninger til langrenn.....	17
4.2 Romaner med bare indirekte henvisninger til langrenn.....	17
4.3 Romaner med direkte henvisninger til langrenn.....	17
4.3.1 „Døde menn går på ski“ av Knut Nærum (2002).....	18
4.3.2 „Bergenstoget plyndret i natt!“ av Jonathan Jerv (1923)	20
4.3.3 „Professon Andersens natt“ av Dag Solstad (1996).....	20
4.3.4 „Rødstupe“ av Jo Nesbø (2000).....	21
4.3.5 „Sorgenfri“ av Jo Nesbø (2002)	22
4.3.6 „Marekors“ av Jo Nesbø (2003)	22
4.3.7 „Den fjerde raneren“ av Kjell Ola Dahl (2005)	22
4.3.8 „Frelseren“ av Jo Nesbø (2005).....	23
4.3.9 „Nattmusikk“ av Pål Gerhard Olsen (2005).....	24
4.3.10 „Svart engel“ av Kjell Ola Dahl (2007).....	24
4.3.11 „Snømannen“ av Jo Nesbø (2007).....	25
4.3.12 „Hodejegerne“ av Jo Nesbø (2008).....	25
4.3.13 „De dødes båt“ av Knut Nærum (2008)	26

4.3.14	„Operasjon Siskin“ av Rune Timberlid (2008)	26
4.3.15	„Panserhjerter“ av Jo Nesbø (2009).....	26
4.3.16	„Bakmennene“ av Pål Gerhard Olsen (2009)	29
4.3.17	„Drapet på Taparud gård“ av Bjørn Bøttolvs (2010).....	29
4.3.18	„Sukkerdøden“ av Unni Lindell (2010).....	30
4.3.19	„Isbaderen“ av Kjell Ola Dahl (2011).....	31
4.3.20	„Natthagen“ av Knut Faldbakken (2011)	32
4.3.21	„Frels oss fra det onde“ av Kjetil Try (2011)	32
5.	Diskusjon og konklusjon	34
6.	Sammendrag	35
7.	Eestikeelne resüme	37
	Kilder:.....	39
	Vedlegg 1 ”Døde menn går på ski”	40
	Vedlegg 2 ”Bergenstoget plyndret i natt!”	48
	Vedlegg 3 ”Professor Andersens natt”	52
	Vedlegg 4 ”Rødstrupe”	54
	Vedlegg 5 ”Panserhjerter”	55
	Vedlegg 6 ”Isbaderen”	59
	Vedlegg 7.....	61
	Vedlegg 8.....	63
	Lihlitsents	67

Innledning

Tittelen til bachelor-oppgaven min er *"Døde menn går på ski"* (Knut Nærum). *Henvisninger til langrenn i norsk kriminallitteratur mellom 1923 og 2012*. "Døde menn går på ski" er navnet på parodikriminalromanen av Knut Nærum og jeg brukte hans romantittelen fordi det forklarer hva jeg undersøkte i oppgaven min. Denne romanen skal ligge litt på side på grunn av at det at den er en parodi, hvor man har overdrevet norske kriminalromaner og langrenn. Resultat av undersøkelsen min ville ikke være optimal, når det ville være den parodien med. Man sier at langrenn er Norges nasjonalsport, derfor ville jeg vite, om det finnes langrenn også i denne delen av norsk kultur, nemlig kriminallitteratur. For å finne det ut, lette jeg etter henvisninger til langrenn i norsk kriminallitteratur.

Jeg leste igjennom 50 norske kriminalromaner av 26 forfattere. De romanene som ble valgt er klassifisert krim eller krim og spenning, ikke bare spenning. De valgte romanene finnes på universitets bibliotek i Tartu, på biblioteket til avdeling for skandinavistikk eller de er romaner jeg selv eier. I tillegg ble romanen *„Bergenstoget plyndret i natt!"* bestilt fra bibliotek i Oslo. 1923 er utgivelsesdatoen til *"Bergenstoget plyndret i natt!"* og dermed den eldste romanen jeg undersøkte, og *"Drømmeløs"* av Jørgen Brekke og *"Stolpesnø"* av Marit Reiersgård er de nyeste da begge to er utgitt i 2012. 47 andre romaner er utgitt mellom de tre romaner, med 1 roman fra 1940-, 2 fra 1980-, 4 fra 1990-, 27 fra 2000- og 13 fra 2010-årene.

Det finnes mange grunner til hvorfor jeg valgte dette emnet. Man har tidligere skiantologier, hvor man har undersøkt langrenn i skjønnlitteratur generelt, men andel av kriminalromaner i de år veldig lite. Kriminallitteraturen er veldig populær i dag i Norge, men man har ikke undersøkt det i forbindelse med skisporten. Jeg vil vise at det finnes langrenn også i norske kriminalromaner og dermed fyller hullet som finnes når det gjelder skiantologier. I tillegg hadde jeg personlige grunner, den første grunnen er at jeg liker å lese krim. Den andre er at når jeg tenker på dagens litteratur av skandinaviske forfattere, tenker jeg først på krim. Den tredje er at jeg på en eller annen måte vil knytte langrenn til oppgaven min.

Det viktigste målet mitt er å vise at det i hele tatt finnes direkte henvisninger til langrenn i norske kriminalromaner. Som skrevet før, har jeg lette etter direkte og indirekte henvisninger til langrenn. Jeg skal konsentrere meg om direkte henvisninger i oppgaven min. Målet mitt er å kategorisere og undersøke under hvilke situasjoner man bruker direkte henvisninger til langrenn. Altså om man bare sier noe om langrenn som en del av hverdagen eller om

henvisningen er en viktig del av handlingen. I tillegg vil jeg finne ut om det finnes direkte henvisninger til langrenn i uvanlige situasjoner, det vil si at man for eksempel bruker deler av skiutstyr annerledes enn vanligvis. For direkte henvisninger regner jeg med deler av skiutstyr, konkurranser som helt tydelig har med langrenn å gjøre, for eksempel Vasaloppet, og andre ord som knyttes til skisport. Jeg skal ikke legge vekt på indirekte henvisninger i oppgaven min. Med indirekte henvisninger kan man ikke være sikker på at man henviser til langrenn, på grunn at det ikke blir forklart nærmere i konteksten, f.eks får man ikke vite i hvilken årstid man reiser i hytta eller hva man gjør der. Men da det er spekulasjon, så skal jeg ikke analysere de indirekte henvisninger i oppgaven min. For indirekte henvisninger regner jeg vokabular som handler om hytter og konkurranser som kan ha noe å gjøre med langrenn, men som ikke blir forklart i konteksten, for eksempel OL i Lillehammer. Og dermed finnes det også noen problemer i analysen, da man på norsk kan si bare Birken, mens man mener Birkebeinerrennet. Birkebeinerrennet er på ski og dermed regner jeg den som direkte henvisning, mens Birken kan være også til fots eller på sykkel. Altså er det viktig å forstå konteksten man bruker denne konkurransen i.

I kapittel 1 vil jeg gi en historisk oversikt over norsk kriminallitteratur gjennom årene, og knyttet til påsketradisjonen beskriver jeg i underkapittel 1.1 det påskekrim-fenomenet. Deretter i kapittel 2 introduserer jeg langrennets rolle i norsk kultur og hvilken rolle har langrenn spilt i forskjellige tider. I underkapittel 2.2 vil jeg gi en kort oversikt over langrenn generelt i litteraturen. I kapittel 3 og dens underkapitler vil jeg presentere metoden, blant annet hva jeg forstår under direkte henvisninger, og hvordan jeg kategoriserer situasjoner med direkte henvisninger. I kapittel 4 vil jeg analysere de romanene hvor det finnes direkte henvisninger til langrenn. Deretter i kapittel 5 vil jeg diskutere resultater fra analyse og formulere konklusjonen. Til slutt skal jeg gi en sammendrag av oppgaven min både på norsk og på estisk.

1. Kriminallitteratur i Norge

Når man betrakter kriminallitteratur i Norge, må man begynne fra begynnelsen av sjangeren generelt. Men hva er kriminallitteratur og hva regner man under den?

Kriminallitteratur eller krim er en sammenfattende betegnelse for underholdende, spenningsfylt litteratur, hvor spenningen gjelder etterforskning og oppklaring av en forbrytelse. Sjangeren omfatter en rekke vidt forskjellige litterære uttrykksformer, fra tegneserier, krimfortellinger i ukeblader og seriehefter til noveller og romaner. Fra den tradisjonelle detektivromanen har det utviklet seg ulike typer kriminallitteratur, som politiromanen, spion- og agentromanen og thrilleren (SNL: Kriminallitteratur).

Men skillelinjen mellom kriminallitteratur og annen litteratur er ikke tydelig, ganske nært kan man regne f.eks spenningsromaner og derfor er det vanskelig å finne en oversikt over kriminallitteratur gjennom sjangerens historie. I tillegg består en ikke uvesentlig del av kriminallitteraturen av føljetonger og noveller som aldri har kommet ut i bokform. Det er også vanskelig å undersøke bare kriminalromaner, fordi det vil, ifølge Carling (1976:10), si at det bør være en fortelling på minst femti trykte sider og utgitt i bokform, men det kan bety så meget. Kriminallitteratur er hovedsaklig skrevet for voksne. Men serie-fortellingene om Knut Gribb kan man hovedsaklig regne som guttelesning. Jeg skal regne romanenes innhold som det viktigste kriteriumet for mine valgte kriminalromaner og derfor skal jeg ikke dele disse inn i forskjellige kategorier, men skal betrakte dem alle, som tidligere skrevet som kriminalromaner, selv om noen av dem er kategorisert som krim og spenning.

Selv om man finner også tidligere eksempler på fortellinger om detektiver, regner man Edgar Allan Poe som grunnleggeren av moderne krim med fortellingen „*Mordene i Rue Morgue*“ (1841). I Norge er et tidlig eksempel på sjangeren „*Mordet paa Maskinbygger Roolfsen*“ (1839 – 1840) av Maurits Hansen (SNL: Kriminallitteratur). Men ennå tidligere i 1825 utga Mauritz¹ Christopher Hansen ut en samling med blant annet fortellingen „*Keaden eller Klosterruinen*“, det var den første norske romanen fra samtidsmiljøet – og dessuten Norges første kriminalroman (Carling 1976: 14). Altså kan man regne Maurits Hansen som den klart første norske kriminalforfatteren, kanskje også verdens. Fra 1800-tallet kommer også fortellinger om verdens mest kjente detektiv, Sherlock Holmes, av engelskmannen Arthur

---

¹ Carling bruker en andre skrivemåte. Alle andre kilder gir navnet i form av Maurits.

Conan Doyle. Og på begynnelsen av det neste århundret kom kriminalromanene til Agatha Christie.

I Norge var det egentlig en mangel på kriminalforfattere på denne tiden sammenliknet med i dag. Etter Maurits Hansen skrev man lenge ikke kriminalfortellinger og kriminallitteraturen i Norge begynte å vokse i mengde og popularitet i 1920- og 1930-årene med Rudolf Muus, Øvre Richter Frich og Sven Elvestad under pseudonymet Stein Riverton. Elvestads „*Jernvognen*“ (1909) regnes fortsatt som en av de beste norske kriminalromanene. Fra denne tidsperioden stammer også „*Detektiv-magasinet*“ med Knut Gribbs-fortellinger. Norsk krim fikk en oppsving i årene under andre verdenskrig. Fra denne periodene er det et par forfattere som skiller seg ut fordi deres beste bøker regnes som klassikere i norsk krim. Torolf Elster og hans „*Historien om Gottlob*“ (1941) og André Bjerke med blant annet „*Døde menn går i land*“ (1947). Fra 1940-tallet har vi også Lalli og Fridtjof Knutsen som skrev krim både hver for seg og sammen (SNL: Kriminallitteratur). Og Knut Nærums romantittelen „*Døde menn går på ski*“ baserer seg på „*Døde menn går på land*“.

Som man kan se stammer mange klassikere fra 1930-årene. Og man kan si at kunstnerisk sett nådde den norske kriminalroman et høydepunkt akkurat på midten av 1930-årene. Selvfølgelig hadde det blitt skrevet gode kriminalromaner tidligere også, da kan man også snakke om „den første gullalder“ allerede i 1830-årene, men deretter ble det en stund tommere. Den annen „gullalder“ faller i perioden mellom 1905 og 1914, og i 1930-årene finnes det en tredje „gullalder“ (Carling 1976: 141). Deretter kommer det igjen en mellomperiode hvor man skrev kriminalromaner, men det er vanskelig å finne noen som man regner som klassikere.

Kriminallitteraturen i Norge fikk nytt liv i 1970-årene. Det debuterte nye forfattere, som er kjente inntil i dag f.eks. Gunnar Staalesen, Tor Edvin Dahl, Fredrik Skagen og Jon Michelet. Med Gunnar Staalesen inntok 1970-tallets sosialrealisme krimgenren. Som krimforfatter debuterte Staalesen i 1975. Mest kjent er Staalesen imidlertid for de mange krimromanene om privatetterforskeren Varg Veum. Den første av dem var „*Bukken til havresekken*“ fra 1977. Senere er det blitt en lang rekke romaner, flere filmer, TV-dramatiseringer og tegneserieutgivelser med Varg Veum i hovedrollen (Andersen 2012: 621 – 622). Varg Veum er kanskje den mest kjent norsk etterforsker fra kriminalromaner i det hele tatt.

På 1980- og 1990-tallet ble krimlitteratur enda mer populær og ble enda bedre enn det var før. Jon Michelet, Fredrik Skagen, Tor Edvin Dahl og Gunnar Staalesen var allerede etablert som populære krimforfattere på 1970-tallet. I løpet av 1980- og 1990-tallet ble genren så ”erobert” også av en rekke kvinnelige forfattere. Kim Småge debuterte med ”*Nattdykk*” i 1983. Karin Fossum slo først igjennom i 1995 med krimboken ”*Evas øye*”. Anne Holt debuterte som krimforfatter i 1993 med ”*Blind gudinne*”, og utover på 1990-tallet etablerte også Kjersti Scheen, Unni Lindell og Pernille Rygg seg som populære krimforfattere. Blant de mannlige forfatterne sto Morten Harry Olsen, Pål Gerhard Olsen, Tom Egeland og Jo Nesbø for tilveksten blant de yngre (Andersen 2012: 621).

I 1990-årene og 2000-årene begynte skandinavisk krimlitteratur å bli populær også i utlandet. Jo Nesbø ble fort til den mest kjent norske krimforfatter i utlandet når han toppet salgslistene i USA. I siste tiden har krimlitteratur i Norge vært en av de mest skrevet og kjøpte sjangrene. Grunnen til suksessen kan være at man finnes mye kvalitetskrim av mange kvalitetsforfattere. Gunnar Staalesen, Karin Fossum og Jo Nesbø kan få stå som eksempler på kvalitetskrim skrevet av forfattere fra tre forskjellige generasjoner (Andersen 2012: 621).

Jeg skal ikke undersøke det i oppgaven min, men i norsk moderne krimlitteratur, altså i de omtrent siste 40 årene har det vært typisk for heltene i kriminalromaner å være ensomme og å gjenspeile samfunnets problemer. Ensom ulv-syndromet har Staalesen lagt inn allerede i navnet til sin detektivhelt. Det tilsynelatende hardkokte strides i Vargens tilfelle imidlertid med en sosionoms omsorg og innlevelsessevne. Den lett rufsete Varg Veum er en bemerkelsesverdig blanding av idealist og desillusjonert outsider (Andersen 2012: 622). Spesielt klart blir det med Jo Nesbøs Harry Hole, som Anderson beskriver er utsyrt med antiheltens egenskaper. Han er rufsete, temmelig asosial, sliter med et latent alkoholproblem, jobber ikke ”etter boka”, han lager sine egne regler og bryter konvensjonelle regler. Men han overvinner bestandig det tilsynelatende gåtefulle og usammenhengende, og sikrer fornufts herredømme i en verden som ellers er full av irrasjonelle drifter, uforutsigelige personligheter, makt, vold, grusomheter – og desillusjonerende samfunnstilstander (Anderson 2012: 624). Slike personlige problemer finnes det ved mange etterforskere i norske kriminalromaner i de valgte kriminalromaner.

I dag er krimlitteratur fortsatt veldig populært i Norge, og hvert år debutterer nye forfattere med sine kriminalromaner. Hvis man skulle trekke frem to sjangere som har spilt en mer sentral rolle i perioden etter 1990, ville det måtte bli krim- og spenninglitteraturen på en side,

da statistikken viser at 45% av skjønnlitteraturen som selges i bokhandlene, norsk og oversatt, er krim- og spenningslitteratur. Og selv om det gjerne skrives om en ”gullalder” i norsk krim rundt årtusenskiftet, er tallet så høyt at det må ramme lesningen av annen litteratur (SNL: Norge – Litteratur). Det er interessant, at det ikke finnes tidligere antologier om langrenn i kriminallitteratur, selv om kriminallitteratur har vært så populær allerede siden 1970-tallet.

1.1 Påskekrim

Påskekrim er et fenomen som bare finnes i Norge (Forlagsliv). Under påskekrim regner man kriminallitteratur i Norge som man utgir i påsken uansett om forfatteren er norsk eller utenlandsk. Når det gjelder påskekrim må ikke handlingen ha noe å gjøre med påsken, kriteriet er bare at det er et kriminalroman og at det er utgitt i påsken. Påskekrim er ikke et litteraturhistorisk begrep, men noe media bruker som reklame.

Vanligvis kan man ikke datere begynnelsen eller slutten av et litterært fenomen, men man kan si at påskekrimens fødsel var i 1923. Og i år, feirer man 90-årsdagen til påskekrimen. I 1923 ble *”Bergenstoget plyndret i natt!”* utgitt, en relativt kort kriminalroman skrevet av to menn – Nordahl Grieg og Nils Lie – under ett pseudonym, Jonathan Jerv. *”Bergenstoget plyndret i natt”* er full av nattlige skiturer i ”ulende storm”, slåsskamp på nattoget og litterære formuleringer som lar det gå kaldt nedover ryggen på leseren (Mediebedriftene). *”Bergenstoget plyndret i natt”* er påskekrim til det ekstreme. Den ble utgitt i påsken og handlingen er også satt til påsken. Og dermed var påskekrimen født, men historien om påskekrimen er ikke enkel. Forfatter og historiker Hans Olav Lahlum skriver i sin blogg, at problemet med begynnelsen av påskekrimtradisjonen er tydelig. Selv om man regner *”Bergenstoget plyndret i natt”* som den første påskekrimen, er den historiske kontinuiteten tilbake til 1923 ikke overbevisende. I lange perioder de kommende tiårene ble det utgitt ganske få krimbøker i Norge, og de som kom ble i ganske liten grad knyttet opp mot påsken av lesere og media. Selv mot slutten av 1960-tallet var påskekrim knapt et etablert begrep i store aviser og for store lesergrupper. Så vi snakker egentlig om en særnorsk tradisjon som har et startpunkt tidlig i mellomkrigstiden, men som samtidig har utviklet seg sterkt utover i etterkrigstiden. Påskekrimtradisjonen som man kjenner den i dag fremstår kanskje først på 1980-tallet. Og den er blitt styrket utover 1990- og 2000-tallet (Forlagsliv).

Statistisk sett finnes det ikke forskjell på hvor mange kriminalromaner man utgir i løpet av påsken og i f.eks sommeren eller vinteren (Nils Nordberg). Men hvorfor er da påskekrim så

populært i Norge? Krimekspert Nils Nordberg nevner tre forklaringer i artikkelen i Dagbladet. Den første forklaringen er at påsken har en mørk og blodig bakgrunn. Den var opprinnelig en minnehøytid om den natten da dødsengelen vandret over Egypt, men sparte Israels folk. Vår kristne påske er bygget rundt et gammelt kriminaldrama, rettsaken mot den religiøse oppvigeren Jesus fra Nasareth. Den andre forklaringen er at i hedensk tid ble det blotet om våren for å sikre god avling. Blodtørsten sitter i oss, kamuflert som en draging mot kriminallitteratur – som jo avspeiler gamle ritualistiske forestillinger hvor både offerlammet og syndebukken inngår. Den tredje forklaringen er at nordmenn har verdens lengste påskeferie. Krim er ferielesning (ibid). Den tredje forklaringen høres ut å være den mest logiske, fordi det forklarer også hvorfor slike fenomen synes å være en særnorsk tradisjon. Selv om man kan ikke forklare hvorfor man kan si at krim er ferielesning. Det er ikke mulig å forklare med sikkerhet hvorfor akkurat kriminalromaner er blitt så populær i Norge og akkurat i påsken, men man kan se at man holder tradisjonen i live. Nå er det riktignok bare ti prosent som virkelig drar på hytta i påsken. Med andre ord, påskekrimmen er i hovedsak hjemmesitternes siste forbindelse til hyttelivets enkle gleder (ibid). Også Hans Olav Lahlum mener til at det er interessant at dette fenomenet bare finnes i Norge. Han baserer denne tradisjonen på noen strukturelle faktorer i det norske samfunnet. En kombinasjon av god økonomi, høyt utdanningsnivå og velutviklet nasjonal kulturbevissthet gjør at Norge i dag konkurrerer med Island om å ha verdens mest boklesende befolkning. En viktig del av interesse er også det, at det finnes så mange leseverdige krimforfattere. En økende interesse for påskekrim kan man se i oppstarten av Norsk krimfestival i mars 2012 (Forlagsliv).

Påskekrim finnes ikke bare som romaner. NRK viser kriminalserier og –filmer. Siden 2009 har Juritzen forlag gitt ut en antologi av kriminalnoveller skrevet av velkjente forfattere (Juritzen forlag). Og det er ikke bare forlagene og bokhandlene som bruker uttrykket påskekrim, men også den norske melkprodusenten TINE, hvor man på TineMelk kan lese påskekrim om privatdetektiv Ulf Ulvheim (TINE).

2. Langrennets rolle i norsk kultur

Man regner langrenn for å være Norges nasjonalsport. Norsk kjærlighet til ski har vart i mange tusen år. Helleristninger i Norge tyder på at også steinaldermennesket gikk på ski. Flere funn rundt om i Norge, som på Rødøy i Nordland, i Alta og i Snåsa, viser motiv av skiløpere i stein. Og funn av ski i myrer er et annet arkeologisk spor (Gotaas 2011: 11).

I Norge regner man skihistorien som en viktig del av historien generelt, fordi de er knyttet til hverandre. For å vise det skal jeg beskrive hvilken rolle ski har hatt for nordmenn gjennom historien. Som man kan lese i gamle islandske sagaer brukte man ski i eldre tider under jakten, for å være raskere enn jaktdyret. Å være en god skiløper var på denne tiden en høy prestige. I kongesagaer beskriver man ofte hvor god kongen var å gå på ski. Den mest kjente historien fra sagaer, hvor man henviser til ski, er kanskje den om den unge kongesønnen Håkon Håkonsson, som blir reddet av to birkebeinere på ski. Altså fra jaktens aspekt, var ski på denne tiden et middel for å overleve og få mat på bordet.

Man har informasjon om ski fra Norge igjen fra begynnelsen av 1700-tallet, etter 400 år skrev man igjen om langrenn. Det fantes noen få tekster i middelalderen hvor man henviste til ski. Og så kommer de skriftlige dokumenter, hvor man får det meste av informasjon om ski i norsk militær f.eks får norsk militær i 1733 den først formelle reguleringen og i 1762 reguleringen om utstyret (Huntford 2009: 47). Altså kan man se her hvordan nordmenn brukte ski for å forsvare sitt land. I 1767 sendte militære myndigheter ut bestemmelser om skiløping, førstepremien i langrenn over 1/4 mil, altså 2750 meter, var to riksdaler (Gotaas 2011: 18). Dette er et tidlig eksempel på konkurranse i langrenn.

På 1800-tallet når landene krevde at mennesker som levde under nasjonalromantikk leter etter noe typisk for sitt land, i strevet etter identitet kom skiløping til å stå for noe spesifikt norsk, særlig fordi det å gå på ski blir knyttet til vinteren, til forsvaret av fedrelandet og til fortiden (Alnæs 2008:13). Man regner 19.mars 1843 for å være fødselsdatoen til den moderne skisporten, fordi det på denne dagen kom ut reklame og en invitasjon i avisen Tromsø-Tidende til en skikonkurranse. Det vil si det hadde ikke noe å gjøre med militæret. Rennene som var 30.mars og 2.april regner man som verdens første moderne dokumenterte skikonkurransene (Huntford 2009: 65). På midten av 1880-tallet ble de første skiklubbene skapt, den første var i Trysil i 1861. 13.februar 1879 arrangerte Christiania Skiklub i samarbeid Centralforeningen et renn like ved Huseby gård i Aker, der løperne gikk fem

kilometer og hoppet i Kastellbakken. Det var 10 000 tilskuere. Konkurransene ved Huseby gård ble arrangert hvert år, men i 1881, en skikkelig snøvinter, kom det flere deltakere og tilskuere enn noensinne før. Det var første gangen kongen var gjest, kong Oscar II og etterpå kom kongen hvert år (Alnæs 2008: 28 - 29). I 1892 gikk det første Holmenkollrennet og gjennom årene utviklet Holmenkollrennene seg til en storfest der vinneren ble kronet til nasjonalhelt (Alnæs 2008: 35 - 36).

På slutten av 1800-tallet blir ski enda mer populært, takk være Fridtjof Nansens bok *"Paa ski over Grønland"* som kom ut i 1890, hvor han beskriver sin tur over Grønland og gjør inngående rede for skienes og skiløpingens historie i åpningskapittelet. Boka ble oversatt til tysk, engelsk og fransk og skapte entusiasme i hele Europa (Alnæs 2008: 23). Skiene har fra denne reisen vært en viktig del av polarforskerens hjelpemiddel. Også Amundsen kan takke skiene for at han er skrevet inn i polarhistorien med tur til Sørpolen på ski i 1911. Det var fortsatt en periode hvor barn gikk på ski til skolen, legene måtte spenne på seg ski for å se pasientene, selv jordmora måtte spenne på seg skiene når noen skulle føde (Alnæs 2008: 47).

Tiden fra 1905 til 1940 er den perioden da ski i Norge blir et folkeeie samtidig som skiene erobrer verden. Det er nå skiturene om søndagene og påsketurene i fjellet blir høydepunktet i manges liv og et fast innslag i leverytmen. Etter hvert skaffer nesten alle seg ski, de fleste går på ski. Som nasjonalsymbol behersker skiene fremdeles arenaen (Alnæs 2008: 49). Fra 1930-tallene går man hvert år Birkebeinerrennet, som skulle minne om Håkon Håkonsson, da deltakere må ha ryggsekker som veier minst 3,5kg. Etter krigen kom OL i 1952 i Oslo og VM i Oslo i 1966. Og Kong Olav ble kalt skikongen som markerte at skiidrett var nasjonalsporten fremfor noen (Alnæs 2008: 127). Fra 60-tallet begynte skisporten å få mer oppmerksomhet som aldri før, stort sett kan man takke fjernsynet, men høydepunktet av Norges skihistorie ble OL i Lillehammer i 1994. OL i Lillehammer ble til en folkefest aldri sett før (Alnæs 2008: 167 – 168). I dag fortsetter interesse til skisport i Norge.

Den gamle og store skihistorien i Norge har skapt det at man sier at nordmenn er født med ski på beina og at man regner Norge for å være skisportens vugge.

2.1 Langrenn i litteratur

Litteratur er en viktig del av kultur, men man kan også se kulturen i litteratur. Man kan finne ut hvordan kulturen og livet var i antikken ved å studere litteratur fra denne tiden, som man kan se i eksempelet under:

Gegen Ende des achten vorchristlichen Jahrhunderts kam das griechische Alphabet in Gebrauch, und es entstand die älteste erhaltene griechische Literatur Homers og Hesiods. Die damalige griechische Gesellschaft war feudalistisch, und vieles darüber kann man den Werken Homers und Hesiods nehmen (Burenholt 2004: 144).

I sitatet beskriver man at den åttende århundre før Kristus var gresk samfunnet føydalistisk og man får det vite ved hjelp av verkene til Homer og Hesiods. Man kan se hvordan gresk kultur, samfunnet og livet var bygd opp ved å studere verkene til Homer og Hesiod. Det finnes ikke kultur uten litteratur og kultur er inni litteraturen.

Det er ikke overraskende å finne langrenn i sakprosa, nemlig i læretekster. I Norge har man utgitt mange lærebøker om ski, f.eks. *"Født med ski på beina. En håndbok for oss som vil ta tilbake den rolige og avslappede skituren"* av Tom Stalsberg (2012), *"God skitur! Ski, smøring og teknikker"* av Thor Gotaas (2004), *"Lær klassisk langrenn. Skiteknikk, skitrening, treningsprogram, skismøring, alle nivåer"* av Siri Halle, Inge Bråten (2012) og for barn *"Alt om ski"* av Bjørn Ousland (2010). Disse er bare noen eksempler på hundrevis av bøker om ski man har utgitt i Norge gjennom årene. Man kan finne henvisninger til ski allerede i kongesagaer og gamle norske lover. Ved første blick kan man tenke seg at det ikke finnes langrenn i skjønnlitteratur i det hele tatt, men hvis man leter etter henvisninger så merker man at det egentlig finnes ganske mye langrenn der også.

Det finnes ikke mange bøker hvor man kan finne en oversikt over langrenn i litteraturen. I 2012 ga Jevelforlaget ut skiantologien *"Fra Heming unge til Hemingway. Litterær skiløping gjennom tusen år"* hvor man har samlet noveller, dikt og romanutdrag om skiløping av 100 forfattere fra hele verden og skiløpere i kunstverk av 70 kunstnere fra hele verden. Redaktør Lunde skriver at han fikk hjelp av tre andre antologier: den amerikanske *"The Ski Book"* fra 1982, den svenske *„Det ä bar å åk“* fra 1978, som begge blander skjønnlitteratur og sakprosa, og den norske diktantologien om idrett, *„Dyre sekund“* fra 1980 (Lunde 2012: 12).

Det virker slik at hvis man er forfatter fra Norge, så nevner man også ski i sine verker. Henrik Ibsen har spandert én setning på skisporten. Når Solveig oppsøker Peer Gynt mot slutten av femte akt, forteller hun: «På skier har jeg rendt; jeg har spurgt mig frem; de fritted hvor jeg skulde; jeg svarte: jeg skal hjem.» For Bjørnstjerne Bjørnson var derimot skiløpingen et levende, nasjonelt begrep. Hans store skiepos er „*Arnljot Gelline*“. Man kan si at de som selv går på ski, de skriver også om ski. Av norske forfattere kan man nevne blant andre Sigrid Undset, Tarjei Vesaas, Unni Lindell, Johan Falkberget. At de norske og finske legger handlingen i skog og mark mens andre nasjoner – også svenskene – lar det foregå i slalåmbakken eller i bratte fjellsider, er ikke overraskende (Lunde 2012: 13 – 14). Så kan man kanskje argumentere at å bruke langrenn i skjønnlitteratur er ikke bare norsk, men skandinavisk trekk. Men jeg skal ikke undersøke det i oppgaven min. Og jeg skal konsentere meg på norsk kriminallitteratur, som har ikke blitt handlet i skiantologier før. Den eneste eksempel man finner er Unni Lindells kriminalnovelle i ”*Fra Heming unge til Hemingway. Litterær skiløping gjennom tusen år*”.

3. Metode

3.1 Henvisninger til ski i norsk kriminallitteratur

Formålet mitt er å finne direkte og indirekte henvisninger til ski i norsk kriminallitteratur. Dermed vil jeg skape en oversikt over det man skriver om skisport i de valgte norske kriminalromanene. Jeg mener at man har ikke undersøkt henvisninger til ski i norsk kriminalromaner nok, selv om man har lagt antologier om langrenn i skjønnlitteratur generelt eller i dikt. Fordi kriminallitteratur har vært så populært i Norge de siste tiårene (SNL: Norge – Litteratur), vil jeg vise at det finnes også henvisninger til ski i kriminallitteratur. Jeg skal bruke både kvantitativ og kvalitativ metode ved oppgaven min. Jeg skal bruke kvantitativ metode, på grunn at jeg vil skape en slags oversikt over henvisninger til ski i norsk kriminallitteratur og skal basere analysen min på 50 kriminalromaner mellom 1923 og 2012. Jeg skal analysere avsnitt med direkte henvisninger med kvalitativ metode. Med kvalitativ metode vil jeg undersøke i hvilke situasjoner man henviser til langrenn.

Det er direkte henvisninger jeg skal legge vekt på i analysen min. For direkte henvisninger regner jeg vokabular som helt tydelig er knyttet til skisport. En stor del av dette vokabularet er betegnelsene til deler av ski utstyr. Så finnes det verb som man kan knytte til skisport. Man kan også finne navn til skikonkurranser. Det finnes andre ord som man kan knytte til skisport. I løpet av oppgaven bruker jeg både begrepene ski og langrenn og i konteksten henvisninger til ski/langrenn. I denne oppgaven er det ikke viktig at de to begrepene ikke er nøyaktige synonymmer. Jeg skal også kommentere henvisninger til andre sportsformen som bruker ski, men da det er langrenn som regnes nasjonalsport i Norge skal langrenn legges mer vekt på i oppgaven min.

Jeg skal kommentere direkte henvisninger og skal legge vekt på situasjoner man finner henvisninger til langrenn. Det finnes forskjellige typer av situasjoner, hvor man henviser til langrenn. Jeg vil knytte direkte henvisninger med minst en av de underliggende gruppene:

- 1) Hvor situasjon med henvisning til langrenn er en viktig del av handlingen.
- 2) Hvor situasjonen med henvisning til langrenn synes ikke å ha noe i det hele tatt å gjøre med konteksten i romanen. Altså beskrives her mer norsk hverdagsliv og kulturen og henvisning har ikke viktig rolle i handlingen i romanen.

Eksemplene som tilhører til 1. gruppe kan også vise skikulturen. Men viktig ved de gruppene er forbindelse med handling i romanene. Ved analysen min vil jeg vise i hvilke situasjoner forfatterne bruker langrenn i norske kriminalromaner.

3.2 Forfattere og henvisninger

De 50 valgte kriminalromanene er skrevet av 26 forfattere. De 50 kriminalromaner ble valgt fra universitets biblioteket i Tartu, fra biblioteket til avdelingen for skandinavistikk og romaner jeg eier. „*Bergenstoget plyndret i natt!*“ ble bestilt fra bibliotek i Oslo. På grunnen av det at man knytter påskeferie med krimlesning og skiturer i fjellet, ville jeg ha „*Bergenstoget plyndret i natt!*“ som man regner for å være den første påskekrimromanen (Forlagsliv) for å se om den første påskekrimmen inneholder langrenn. Oppgaven min baserer seg på romanene av Kurt Aust (1 roman), Bjørn Bottolvs (1 roman), Jørgen Brekke (1 roman), Kjell Ola Dahl (6 romaner), Tor Edvin Dahl (1 roman), Knut Faldbakken (5 romaner), Helge Kåre Fauskanger (1 roman), Karin Fossum (1 roman), Kurt Hanssen (1 roman), Jørn Lier Horst (1 roman), Jonathan Jerv (1 roman), Lalli og Fridtjof Knutsen (1 roman), Monica Kristensen (1 roman), Unni Lindell (3 roman), Jan Mehlum (1 roman), Jo Nesbø (10 romaner), Gert Nygårdshaug (3 romaner), Knut Nærum (2 romaner), Pål Gerhard Olssen (2 romaner), Olav Ottersen (1 roman), Marit Reiersgård (1 roman), Dag Solstad (1 roman), Jorun Thørring (1 roman), Rune Timberlid (1 roman), Kjetil Try (1 roman) og Øystein Wiik (1 roman). De 50 kriminalromanene skaper en utgivelsesperiode på 89 år. Det er derfor mulig å se om det finnes henvisninger til ski i forskjellige tiår. Det er ikke mulig å skape en fullstendig oversikt på grunn av at det ikke blir undersøkt romaner fra alle tiår og 50 romaner er ikke nok for å vise dette så grundig. Men det er retningen man kan fortsette og utvikle oppgaven min.

4. Analyse

4.1 Romaner uten henvisninger til langrenn

Av de 50 kriminalromaner jeg leste, har 13 romaner ikke noe henvisninger til langrenn. De var „Når døde hvisker“ av Kurt Aust, „Drømmeløs“ av Jørgen Brekke, „Mannen i vinduet“, „Lille tambur“ både av Kjell Ola Dahl, „Turneren“ av Knut Faldbakken, „Skrinet“ av Helge Kåre Fauskanger, „Djevelen holder lyset“ av Karin Fossum, „Forglemmegei“ av Kurt Hanssen, „Gjenferd“ av Jo Nesbø, „Honningskrukken“, „Alle orkaners mor“ både av Gert Nygårdshaug, „Tarantellen“ av Jorun Thørring og „Dødelig applaus“ av Øystein Wiik. Handlingen i romanene skjer i mest fall i en andre årstid enn vinteren eller årstid spiller i det hele tatt ingen rolle, da handlingen for eksempel skjer i en andre land. Da disse romanene ikke inneholder henvisninger til langrenn, skal jeg ikke analysere dem.

4.2 Romaner med bare indirekte henvisninger til langrenn

16 romaner av de 50 valgte kriminalromanene har bare indirekte henvisninger til langrenn. For indirekte henvisninger regner jeg vokabular som handler om hytter og konkurranser som kan ha noe å gjøre med langrenn, men som ikke blir forklart i konteksten, for eksempel OL i Lillehammer. De er „Kvinnen i plast“ av Kjell Ola Dahl, „Sommeren da alt hendte“ av Tor Edvin Dahl, „Grensen“, „Senskade“, „Totem“ alle tre av Knut Faldbakken, „Vinterstengt“ av Jørn Lier Horst, „De døde lever“ av Lalli og Fridtjof Knutsen, „Kullunge“ av Monica Kristensen, „Honningfellen“, „Mørkemannen“ både av Unni Lindell, „Din eneste venn“ av Jan Mehlum, „Flaggermusmannen“, „Kakerlakkene“ både av Jo Nesbø, „Jegerdukken“ av Gert Nygårdshaug, „Tsarens datter“ av Olav Ottersen og „Stolpesnø“ av Marit Reiersgård. Da bakgrunnen ved indirekte henvisninger er mer spekulasjon enn faktum, så skal jeg ikke analysere de romanene i oppgaven min.

4.3 Romaner med direkte henvisninger til langrenn

Jeg skal bruke Knut Nærums „Døde menn går på ski“ som en slags grunnlag for oppgaven min. Den er en parodi på norske kriminalromaner og det viser en overdrivelse av langrenn. Jeg skal først analysere parodien „Døde menn går på ski“ for å vise hvilke situasjoner man har i forbindelse med langrenn parodien. De andre 20 romaner som også inneholder direkte henvisninger til langrenn går jeg igjennom i kronologisk rekkefølge. Hvis flere av romanene ble utgitt samme år, er de organisert alfabetisk etter forfatteren etternavn. I de 21 romaner skal jeg undersøke situasjonene hvor man henviser til langrenn. Det er umulig å legge romanene

inn i forskjellige grupper basert på situasjonstype, fordi det kan hende at en roman kunne sikkert passe inn i mange grupper, derfor skal jeg dele situasjonsavsnitt inni grupper, ikke romanene. Også situasjoner kan tilhøre til flere grupper samtidig, men de fleste fallene tilhører en situasjon til en gruppe bedre enn til en andre. Henvisninger til langrenn er i forskjellige lengde. De lange henvisninger skal ligge som vedlegg og blir markert med (v...:s....), mens korte henvisninger er i teksten og er markert bare med (s....).

4.3.1 „Døde menn går på ski“ av Knut Nærum (2002)

„Døde menn går på ski“ er en parodikriminalromanen og inneholder overdrevet mange henvisninger til langrenn, fordi hele handlingen skjer på en hytte ved påskeferie. Da de eksemplene er lange så ligger de i vedlegg (vedlegg 1, senere v1). I første avsnitt (v1: s. 24) finnes det en direkte henvisning til ski i spøkelseshistorie. Det er en viktig del av handlingen, fordi denne spøkelseshistorien spiller en viktig rolle i hele romanen. Karakterene tror at et gjemferd fra denne spøkelseshistorien er den som er morderen. I andre avsnitt (v1: s. 43 – 45) beskrives kort scooterreisen til hytte. Man beskriver hvordan reisen var fra et sted hvor det var mange skiløpere til et sted hvor det var ingen. Her kan man se at henvisningen samtidig beskriver norsk skikultur ved å si at det finnes mange skiløpere i fjellet i påsken, men det har i denne konteksten en mer viktig rolle i handlingen. De reiser til en hytte som er langt borte av alle andre, de blir isolert og dermed skaper man en perfekt mordplass. I tredje avsnitt (v1: s. 71 – 74) er alle i hytta og jeg – en person som heter Kjell og psykoanalytikeren Stang ser på skiutstyret. Stang noterer at et par skistaver mangler. Stang hjelper Kjell til konklusjon at en skistav uten trinse godt kan brukes som mordvåpen. Her kan man betrakte begynnelsen på en situasjon da man vurderer om hvordan man kunne bruke skistaven som mordvåpen. I andre del av avsnittet betrakter Kjell hvordan Gina går på ski og etterpå også Ursula. Situasjonen fortsetter i avsnittet (v1: s. 77 – 80), hvor Kjell ser hvordan Gina viser sin gode skikontrolle. Her får man vite navnet til skiskolen hun gikk på og man nevner en kjent norsk alpinskiløper, Aamodt. I disse avnittene ser man beskrivelsen av Ginas interesse for skisport som spiller en viktig rolle fordi morderen har regnet med at alle vet om Ginas god skikontrolle. Dermed skaper man spenningen i romanen. På slutten av avsnittet finner Kjell liket i grønn skidrakt. I neste avsnittet (v1: s. 82) konkluderer man med at liket er Ginas. De andre personene hadde vært på sine egne turer og nå kommer en av dem tilbake (v1: s. 86). I neste avsnittet (v1: s. 89) kan man se hvordan de hadde fått angst etter drapet og vil reise fra hytta, men de har ikke mulighet til det. Stang og Kjell trodde at mordet skal ha skistaven som mordvåpen, men da

det ikke var slik, så vet de at morder har planlagt minst en mord til (v1: s. 98), de er sikker på at det skal myrdes noen med skistaven, men hvordan de er så sikker på den, blir ikke forklart ved siden av det at de noterer at skistaven er fortsatt forsvunnet, og Kjell vil finne skistaven (v1: s. 104). Men han greier det ikke, da man finner rumeneren med skistaven i brystet (v1: s. 121), her kan man se hvordan man brukte skistaven som mordvåpen. Og man kan få en enda mer konkret beskrivelse i neste avsnitt (v1: s. 131). Enda en gang skriver man om dette mordet i neste avsnitt (v1: s. 141). I neste avsnitt (v1: s. 144) planlegger Kjell å forlate hytta og rømme ski med Ursula. I neste avsnitt (v1: s. 147 – 148) diskuterer man om skistaven virkelig hadde tatt livet av rumeneren, da liket er forsvunnet. Her bemerker man også materialet til skistaven og at et par ski er også forsvunnet. Her noterer man tittelen til romanen, når man sier at døde menn går på ski. I neste avsnitt (v1: s. 166 – 167) får man vite at noen har gått på skitur og i neste avsnitt (v1: s. 171 – 175) får man vite at Omar, som hadde bodd i Norge siden han var fem, men ikke ble født med ski på beina som nordmenn, har dødd i en skiulykke og alle går ut for å finne kroppen. Her finnes det en beskrivelse av Kjells synspunkt på skituren. I neste avsnitt (v1: s. 183 – 184) finner man igjen liket i grønn skidress, som var forsvunnet. Og i de neste avsnittene (v1: s. 189 – 191, 195, 206 – 207, 209 – 212) forklarer Stang hva som egentlig skjedde og hvilken rolle Alice Rüdner har. I siste avsnitt (v1: s. 214) gjør Kjell en slags sammendrag av hele romanen. Det som er interessant med denne romanen er at alle henvisninger til langrenn egentlig er knyttet til hverandre, man kan ikke legge situasjonen inn i en gruppe, da den samtidig hører også til en annen. Her i denne romanen har skiløping i alle avsnitter viktig rolle i handlingen, da alt snur om påskeferie i fjellet og alle går på ski. Samtidig finnes her to situasjoner, nemlig to mord ved å bruke skistaven som mordvåpen. Den første mordet er planlagt, mens det andre er mer en improvisasjon, men faktum blir at Ursula ville drepe begge personene. Her henviser man også til interesse til langrenn som nordmenn har og bemerker at Omar ikke var født med ski på beina, da han ikke var født i Norge. Bruken av denne setningen, at nordmenn er født med ski på beina, er i denne romanen passende, men i stort bilde er det ikke noe man vanligvis bruker i kriminalromaner. Jeg bruker denne parodien i oppgaven min til å vise hvilken situasjoner man kan finne i en parodi dens funksjon er å parodierte norske kriminalromaner, så er alt i romanen overdrevet, særlig når det gjelder norsk kjærlighet til påskeferie. Når jeg gjør til slutt en konklusjon om i hvilke situasjoner man henviser til langrenn i norske kriminalromaner, skal jeg ikke inkludere denne parodien.

4.3.2 ”Bergenstoget plyndret i natt!” av Jonathan Jerv (1923)

I denne boka finnes det direkte henvisninger til langrenn. Som indirekte henvisninger regnes i denne romanen ord som sportsmenn, sportsklær og av konteksten kan man være ganske sikker at man nevner disse i forbindelse med langrenn, men da det ikke blir sagt i romanen, blir de indirekte henvisninger.

Romanen handler som helhet veldig mye om langrenn. På grunn av det at direkte henvisninger er knyttet til hverandre, ligger alle eksemplene til direkte henvisninger som vedlegg (vedlegg 2, senere v2) uansett om avsnittene er korte eller lange. Som skrevet handler nesten hele romanen om langrenn, da en gruppe universitetstudenter bestemmer seg å plyndre Bergenstoget i påsken natt til 1.april. Altså begynner de direkte henvisningene til langrenn når de begynner å tenke ut en plan for å plyndre toget og maskere seg som skibanditter (v2: s. 22, 25). Allerede her kan man se ikke bare henvisninger til langrenn som er viktige for handlingen, men også langrennets rolle i norsk kultur. I neste avsnitt beskrives det hvordan studentene trener (v2: s. 31) fordi de planlegger å rømme på ski. Fra neste avsnitt av begynner beskrivelsen av hvordan de først går på ski for å skape seg alibi før de går på toget og hvordan de kommer til togstasjonen (v2: s. 40 – 42, 45, 47 – 51). I neste avsnitt (v2: s. 54) går de på toget og fra side 59 (v2: s. 59) er de ferdig å hoppe av toget. Fra neste avsnitt av rømmer studentene på ski (v2: s. 65, 70 – 73, 75, 77 – 78, 81, 85 – 86, 88, 91). Disse avsnittene beskriver en skitur i snøstormen. I avsnitt (v2: s. 45, 47 – 51) finnes det ikke bare en beskrivelse av skituren, men man bemerker også her skismøring. Man kan også se i noen avsnitt at man lar skiene stå utenfor hytta, uten at man har angst for at noen skal stjele dem. Fra leserens synspunkt kan man si at den vesentlige funksjonen til henvisninger til langrenn i denne romanen er å støtte handlingen, da studentenes plan kunne ikke fungere uten bruk av ski. Men det som er viktig ved de beskrivelsene i denne fortellingen generelt, er at man får et bilde av skiturismen i Norge. Hvis man ikke ser på det at de plyndret toget, gikk de en ganske vanlig påsketur på fjellet på ski, hvor man stopper ved forskjellige hytter og fortsetter turen neste morgen.

4.3.3 „Professor Andresens natt“ av Dag Solstad (1996)

Det som er interessant ved „Professor Andresens natt“ er at man kan regne den som antikriminalroman siden politiet aldri undersøker mordet som professor Andresen så. Romanen begynner som typisk kriminalroman, men forandrer seg i løpet av utvikling av handling på grunn av en kriminell begynnelsen på romanen regner jeg romanen her som en

kriminalroman. I romanen finnes det en lang beskrivelse av en skitur, som ligger som vedlegg (vedlegg 3, senere v3). I første avsnitt (v3: s. 69 – 71) beskrives det hvordan kollegaen som professor Andersen besøker finner Andersen ski og hvordan de to skal på skitur. Her beskrives det hvordan kollegaen smører ski, og man er igjen ganske presis, da man nevner *grønn swix som underlag, og blå swix oppå det igjen* (v3: s. 70). Avsnittet slutter da to menn kommer til en skihytte hvor de spiser og snakker litt. I andre avsnitt (v3: s. 76 – 78) er skiturens retur fra skihytta til bilen beskrevet. Her beskrives skituren mer konkret og også hvordan kollegaen er raskere og professor Andersen må gå mye langsommere. Til slutt er de tilbake i hjemmen til kollegaen og er enige om at det hadde vært en god skitur. Den beskrivelse om skituren har egentlig ikke noe å gjøre med mordet som kanskje skjer i romanen. Professor Andresen besøker kollegaen i Trondheim og blir invitert til å gå en skitur sammen, så kan man si at hvis man betrakter konteksten beskrivelse er i så har henvisninger til langrenn her å gjøre med handlingen av romanen. Men mer viktig er at beskrivelse er knyttet egentlig med kulturen i Norge, man får mye informasjon om løypa, om skihytta, og om forskjellige skismurninger. Man får et interessant bilde av interessen for skisport i romanen. Kollegaen er interessert i skisport og er en relativ god skiløper, som man finner ut i de avsnittene, mens professor Andresen føler seg ikke så god på ski. Til tross for det kan man se interesse generelt i norsk kultur, da skihytta er full av mennesker som hviler en stund i skihytta og fortsetter skituren etterpå.

4.3.4 „Rødstupe“ av Jo Nesbø (2000)

Det finnes mange direkte henvisninger til langrenn i denne romanen, de lange avsnittene er vedlagt (vedlegg 4, senere v4). I romanen blir det på tre sider (v4: s. 131 – 133) beskrevet en kort skitur, som Harry Hole dro på. I det lange eksempelet kan man ikke bare følge med skituren, men man får informasjon om hvordan det glir og hvordan skiene er smurt. Her kan man se ord som man også kan finne i skilærebøker, f. eks glipptak. Men mest viktig med dette eksemplet er at man kan forestille seg bevegelsen til karakteren på ski. Beskrivelse er fullstendig og man får også vite hvordan skiene glir og hvordan skiene ikke glipper. På slutten av eksemplet kan man se hvordan man kan gjøre forskjell på skiene bare ved å se på sporene de lager. Dette lange eksemplet er en del av handlingen, hvor Harry Hole ikke har noen annen mulighet enn å gå på ski til for å finne noe som kan hjelpe ham å oppklare forbrytelsen. Altså fungerer ski her som en viktig transportmiddel. Dette er også et eksempel på en

situasjon hvor Harry Hole ikke går på ski for moro skyld, men på grunn av jobb. I de tidligere analyserte romanene hadde skiturene mer å gjøre med moro enn noe annet.

Men det finnes også kortere henvisninger i romanen. Den første av de kortere henvisningene er «*Latissimus dorsi – langrennsmuskulaturen*» (s. 24) som man bare henvender i romanen uten en forklaring. Altså har den ingen rolle i handlingen. Den andre henvisningen er «*Det var bare å spenne på seg skiene utenfor garasjen*» (s. 27). Altså kan man noterer bruket av verbet å spenne på seg skiene og i tillegg kan man se her at noen nordmenn bor så nært løypa at de ikke engang må kjøre noe sted, men kan bare spenne på seg skiene utenfor garasjen eller huset og gå på ski. Den viser skikulturens rolle i Norge.

4.3.5 „Sorgenfri“ av Jo Nesbø (2002)

Det finnes bare en direkte henvisning til langrenn i romanen: «*“Og jeg som trodde Kandahar var en skibinding. Tyve Camel?”*» (s. 142). Det er interessant, fordi gjennom hele romanen finnes det ikke en eneste direkte henvisning til langrenn og så plutselig denne. Altså regnes skibinding under direkte henvisninger til langrenn, da det er en del av skiutsyr. Den passer ikke til konteksten, det er bare noe en karakter sier. Den holder ikke noe betydning til historien i romanen, den har ikke noe viktig funksjon.

4.3.6 „Marekors“ av Jo Nesbø (2003)

Det finnes en direkte henvisning til langrenn. «*Han hadde kjøpt den på en bensinstasjon en søndag Rakel, Oleg og han hadde kjørt til Norefjell for å stå på ski*» (s. 119). Her kan man se hvordan politimannen Hole tenker på hvordan han tilbrang tid med Rakel og Oleg ved å gå på ski. Eksempelet har ikke noen funksjon i handlingen, men vi får en henvisning i form av en minne, og kan forklare hvorfor Harry Hole har blitt den person han er på dette tidspunktet. Hadde en nær forhold til både Rakel og hennes sønn Oleg, men hans jobb kom alltid først, så Rakel gå fra ham. Det ødela Harry, men han tenker tilbake på denne tida som gode tider.

4.3.7 „Den fjerde raneren“ av Kjell Ola Dahl (2005)

Det finnes få direkte henvisninger til langrenn i denne romanen. I denne romanen kan man regne «*På avstand lignet den døde på en besvimt slalåmkjører*» (s. 48) under direkte henvisninger. Her kan man se hvordan man bruker ordet slalåmkjører og antar at leseren kan forestille seg denne, og bruker det for å sammenlikne med likets stilling. Altså har man her en ganske uvanlig sammenlikning som er viktig for handlingen. Den andre direkte henvisningen

er «"[...]Og av sentimentale årsaker har jeg siden kjøpt en hytte som ikke ligger så langt unna den hun lurte fra meg. Det er her jeg oftest har kontakt med henne. Det hender vi møtes i påskeferien når vi går på ski." Han prikket med pekefingeren på bildet av Elisabeth Faremo. "Denne kvinnen så jeg under en slik skitur. De rastet langs løypa i en øsside og jeg konverserte begge to – av høflighetsgrunnen – kanskje tre minutter, kanskje fem. [...]"» (s. 120). Her kan man se bruk av verbet å gå på ski, og i tillegg i forbindelse med påskeferie. Man kan se her en veldig kort beskrivelse av en skitur, eller av en påskeferie, hvor man går på ski. Man beskriver kort også hvordan man gikk på ski, nemlig at de to kvinnene rastet langs løypa. Eksemplet er tett knyttet til handlingen, da det handler om informasjon man gir politiet. I tillegg kan man se her tradisjonen, at hvis man har en hytte, så går man om vinteren på ski.

4.3.8 „Frelseren“ av Jo Nesbø (2005)

Denne romanen er en av de hvor man har vanskeligheter å skille mellom indirekte og direkte henvisninger til langrenn, slik jeg beskrev tidligere. I denne boka finnes det både indirekte og indirekte henvisninger til langrenn, selv om man kan argumentere for at det finnes bare direkte. Det finnes et avsnitt hvor man snakker om Birkebeineren og hvem som går der, men det blir ikke forklart om man går på ski, sykler eller løper, derfor blir det indirekte henvisning. I tillegg blir det i det samme avsnittet snakket om hvordan en mann har vunnet den andre i spurten, som på grunnen av det at man ikke får vite sportart, blir indirekte henvisning.

Det finnes tydlige direkte henvisninger til langrenn. Det første eksempelet er: «*Da han var ferdig, ble han stående og se på to fotografier som var festet under rammen på speilet. På det ene satt Hole, en mørk kvinne og en gutt oppå et par ski i snøen og myste mot kamera*» (s. 323). Igjen kan man se her, hva en norsk familie gjør på ferie, at de går på ski. Handlingen har ikke mye å gjøre med dette eksempelet, det kan man sammenlikne med lignende eksempelet i „*Marekors*“, hvor man på lignende måte får informasjon om Holes fortid. Det andre eksempelet er: «*Han tok trikken til byen og Holmenkollbanen videre. På en søndag, med snø i marka ville det vanligvis vært fullt av turgjengere med ski på Holmenkollbanen, men det var tydeligvis for kaldt for de fleste i dag*» (s. 344). Henvisning til langrenn har ikke noe å gjøre med handling her, men man igjenn se her hvor populær Holmenkollen er, stedet man kaller langrennets mekka. Holmenkollen er veldig dypt inne norsk skikultur, og selv kaldt vær holder ikke alle borte fra skiløypene. Det tredje eksempelet er: «*Oleg hadde fått slalåmski, og Harry tok ham med opp i Wyllerløypa og begynte med plogsvinger*» (s. 458). Her snakker man om slalåmski og det har ikke noe å gjøre med langrenn, men med skikulturen Norges

generelt og derfor er også det en direkte henvisning til langrenn. Den er igjen en minne som Harry Hole har om sønnen til Rakel. Forbindelse er veldig svakt knyttet til handlingen, det er bare litt informasjon man får for å forstå Hole bedre.

4.3.9 „Nattmusikk“ av Pål Gerhard Olsen (2005)

Det finnes ikke mange direkte henvisninger til langrenn i denne romanen. Den første eksempelet er: «*Dette skje hver dag, sa han med en slags rasende resignasjon. Nordmenn ikke lære seg på gå. Født med ski på beina, men ikke lære seg å gå. Måtte monsunen ta treskallene*» (s. 28). Her kan man se bruk av en kjent tanke, at nordmenn er født med ski på beina, den ble også brukt i Nærums parodien. Et annet eksempel er: «*Jeg hadde gått på ski der med Turid noen ganger, men da hadde vi gått fra Østmarksetra eller Skullerudstua, ikke så langt sørøst som dette*» (s. 42). Her kan man igjen se, at nordmenn går på ski, i denne konteksten sammen med familie. Langrenn er noe man liker å drive med og noe man tar andre personer med på. Her er henvisningen knyttet til handling. Det tredje eksempelet er: «*Han hadde gjort studier i marken og visste at det var mye penger i omløp for å gjøre norskheten verdenskjent, og da ikke bare målt i antall telemarkski og i reinskinn*» (s. 141). Telemarkski er noe man knytter med Norge på grunnen av dens opprinnelse og historie i Norge. Det kan være noe man sier er typisk norsk.

4.3.10 „Svart engel“ av Kjell Ola Dahl (2007)

Det finnes ganske få direkte henvisninger til langrenn i denne romanen. «*På veggen hang et bilde. Et fotografi i svart-hvitt – en familieidyll fra påskefjellet: Ski, staver, ryggsekker, termos, appelsinskall, en mor, en far og to barn*» (s. 88). Her kan man igjen se at påskeferie betyr at man går opp på fjellet med familie på ski. Her teller man komponentene av en suksessrik skitur, altså deler av skiutsyret – ski og staver. Dette avsnittet har ikke noe viktig å gjøre med handling men viser skisportens rolle i norsk kultur og hverdag.

Interessant er følgende avsnitt, hvor man kan betrakte både indirekte og direkte henvisninger sammen. Jeg regner Birkebeiner som en indirekte henvisning, fordi man kan også sykle og løpe. Man bruker det også som forkortelse til Birkebeinerrennet, da egentlig er bare Birkebeinerrennet på ski. Birkebeinerrennet er en direkte henvisning til langrenn. Her i dette avsnittet kan man tydelig se forskjellen:

«Etter en tid klappet Røyse munnen igjen og sa: „Jeg husker ikke hva han het. Yngre kar. Sprek. Jeg vet at han kjører Birkebeineren. Har sett trynet hans der noen ganger.“

„Du er aktiv syklist?“

„Noen kaller det treningsnarkoman. Ski om vinteren, sykkel om sommeren. Birkebeinerrennet er fast takst.“

„En politimann som har deltatt flere ganger i Birkebeinerrennet?“ Gunnarstranda ble sittende og tenke» (s. 100).

Man kan se hvordan man bruker verbet kjøre i forbindelse med Birkebeineren og politimann konkluderer at det betyr med sykkel, ikke med ski. Da er det her en indirekte henvisning. Men Birkebeinerrennet knyttes med ski, så er det en direkte henvisning til langrenn. I dette avsnittet kan man se forbindelse med handling når man identifiserer person ved å se hvis han har gått Birkebeinerrennet, men i stort bilde viser avsnittet del av norsk kultur. Birkebeinerrennet kan regnes som Norges mest kjente skimaraton med veldig høy prestige.

4.3.11 „Snømannen“ av Jo Nesbø (2007)

Det finnes et eksempel på en direkte henvisning i denne romanen: «”Og så skal jeg hoppe, ikke på ski, men ut fra tårnet.”» (s. 125). Denne er en direkte henvisning på grunn av ordet ski, selv om karakteren tenker på skihopp, ikke langrenn, men utstyret er prinsipielt det samme. Dette avsnittet er veldig viktig når man betrakter hele romanen på grunn at i slutten av handlingen står Hole sammen med morderen på skihoppbakken i Holmenkollen og faller ned.

4.3.12 „Hodejegerne“ av Jo Nesbø (2008)

I denne boka finnes det noen direkte henvisninger til langrenn. Det første eksempelet er: «”Løping og langrenn, kanskje?”» (s. 11), hvor man på jobbintervju spør, hvis kandidat driver med sport og med hvilken. Altså kan man se her, at hvis person driver med sport, så må langrenn være en del av de. Det er også interessant, at spørsmål om sport er en del av jobbintervju, det viser interesse til skiløping, sport og helse generelt i norsk kultur. Det andre eksempelet er: «Aa spyttet igjen. ”Det er ikke billig. Og det er ikke bilen din, det er Kjikerud’s. Åssen skal han komme seg hit?” Jeg pustet dypt inn. ”På ski. Hvor mye skal du ha?”» (s. 126). Her kan man se, at ski er brukt som vanlig transportmiddel likesom bil, selv om eksempelet er knyttet til handling er det ikke en viktig del.

4.3.13 „De dødes båt“ av Knut Nærum (2008)

I denne boka finnes direkte henvisninger til langrenn. Det finnes henvisning til OL i Lillehammer. Det regnes som indirekt henvisning, men knyttet med det kan man også finne en direkt henvisning til langrenn: «*Han hadde rett, jeg tenkte på OL, og jeg bøyde nakken i skam over fortsatt å være opptatt av et skistevne på 1990-tallet*» (s. 17). Her kan man se en henvisning til skigående gruppe av personer. Eksempelet har ikke noe forbindelse med handling, det er bare en tankegang av Kjell, men det viser norsk kultur.

4.3.14 „Operasjon Siskin“ av Rune Timberlid (2008)

I denne boka finnes det direkte henvisninger til langrenn. *Inne i garasjen var det stabla ved i sirlege lad langs eine veggen, og på ein anna vegg hang skiutstyr* (s. 202). Her brukes ordet skiutstyr, og det fungerer i setningen og i konteksten slik at det er noe som finnes i hver garasje i Norge. Det har ikke noen rolle i handlingen, men er bare en beskrivelse av alt det finnes i en garasje, så det er bare noe vi får vite om skikultur.

4.3.15 „Panserhjerte“ av Jo Nesbø (2009)

Handlingen av romanen er om en gruppe mennesker som overnatter sammen i en hytte og derefter blir myrdet, derfor finnes det veldig mange indirekte henvisninger. Men av samme grunn finnes det også veldig mange direkte henvisninger til langrenn. Lange eksemplene er vedlegg (vedlegg 5, senere v5). I første avsnitt (v5: s. 179 – 182) beskrives kort Kajas skitur til Håvasshytta for å hente hytteboka. Eksemplet har forbindelse med handling, fordi i hytteboka står navnet til morderen. I andre avsnitt (v5: s. 253 – 254) må Tony Leike beskrive til politiet hva han gjorde på hytta. Denne delen er viktig del i handlingen for å rekonstruere hva skjedde denne natten, da alle var i denne hytta. I tredje avsnitt (v5: s. 380 – 382) begynner politis plan å lokke morderen til seg i Håvasshytta. I tillegg beskrives det i dette avsnittet hvor Adele fikk sine skiklær fra. Det er ikke spesielt viktig for handling, hvor Adele fikk sine skiklær fra, selv om man på disse klær finner bevis av morderen. I fjerde avsnitt (v5: s. 384) kan man lese at noen nordmenn går på ski også i natta og ikke trenger lys. Her er det morderen, som kommer seg til en hytte. Selv om det også spiller rolle ved handling, viser det mer om norsk skikultur. I femte avsnitt (v5: s. 386 – 387) venter Harry Hole og Jussi Kolkka på morderen i Håvasshytta og Kolkka vil vite om Holes gamle ski. Denne delen er ikke viktig for handling, men det er viktig at Hole tok sine skier med seg inni hytta, fordi det redder hans og Kajas liv etterpå. Fra kulturens aspekt kan man betrakte hvordan man arver skier, og selv

om man bor i 21. århundre, så bruker noen nordmenn fortsatt gamle og tradisjonelle treskier. I sjette avsnitt (v5: s. 397 – 398) finner Hole seg i Håvasshytta etter raset og finner farens ski i snøen. I andre del av avsnittet kan man betrakte reaksjonen til den andre politimannen som vokter hytta. I avsnittet (v5: s. 401, 403 – 404, 406) beskrives Holes kamp for sitt eget og Kajas liv i hytta full av snø. Her kan man se, hvordan man kan bruke skistaven til å redde liv og hvordan man kan bruke skistaven som drapsvåpen. Den er liknende til mordene i „*Døde menn går på ski*“ men forskjellen er at der var de drapene med vilje, mens her dreper Hole Kolkka for å leve selv.

Men det finnes også kortere avsnitt med direkte henviser til langrenn. Det første eksempelet er: «*Marit Olsen likte å gå på ski i fjellet*» (s. 36). Her kan man se hvordan man beskriver en person og hennes interesser, samme kan man si også om det neste eksemplet, hvor man igjen beskriver en kvinnens interesser: «*Dessuten var hun glad i naturen og likte å gå fra hytte til hytte, både til fots og på ski*» (s. 66). De to eksemplene har naturlig også små rolle i handlingen, men hovedrolle er bare å introdusere karakterenes interesser. I neste eksemplet kan man se, hvordan en nordmann selv prøver å forklare skiturtradisjonen i Norge: «*”Det er ikke et sted, det er et stykke fjell. Hvor bergensfamilier med gamle penger har bygd fjellhyttene sine og Turistforeningen har bygd hytter på toppene, slik at nordmenn kan holde arven etter Amundsen og Nansen i hevd og gå fra hytte til hytte med ski på beina, tjuefem kilo på ryggen og et snev av dødsangst i bakhodet. Setter en spiss på livet, vet du.”*» (s. 137 – 138). Eksemplet kan regnes å være sarkastisk i slutten, men jeg tror at det er en interessant måte å beskrive hvorfor man går fjelltur. Hovefunksjonen av eksemplet er å vise kulturen og tenkemåten i Norge når det gjelder langrenn. Det neste eksempelet er en del av beskrivelse av hvordan fjellturene fungerer, altså hvordan man må betale og annet liknende: «*”En fire dagers fjelltur.”*» (s. 140). I neste avsnitt beskriver skituren til en australsk kvinne, Iska Peller, som ble sjuk: «*Kanskje var det fordi hun hadde gått for lenge i svett, vått tøy, kanskje var det fordi det var et blodslit for en uerfaren skigåer å komme seg fra hytte til hytte*» (s. 147 – 148). Dette eksemplet viser farer til skiturer, hvis man ikke er vant til de. I neste avsnitt kan man notere bruket av ordet slalåmbriller, som egentlig ikke er en del av vanlig langrennutstyr, men hvis man går ski i fjellet i hell lyset, så kan man regne det til en direkt henvisning: «*”De hadde knapt sett ham. Virket som han ikke ville bli sett heller, han hadde ikke tatt av finlandshetten eller de gammeldagse slalåmbrillene, selv ikke da han skifta skjorte. [...]”*» (s. 271). I det neste eksemplet prøver politi å finne ut ved å vurdere, om mannen til en av de drepte kvinnene, kan være morder eller ikke: «*Og tilbrakte han natta på hotellet eller en drøy skitur*

derfra?» (s. 325). I det neste eksemplet kan man se hvordan en mann i natten frykter for sitt liv: «*I måneskinnet kunne han se skispor som gikk over tunet. De var ikke hans egne skispor. Og gjenferd lagde ikke skispor, gjorde de?*» (s. 344). I det neste eksemplet håper man å finne noe spor av morder på klærne til en av offeren: «*”Mm. Hun var ingen skigåer så vidt jeg har skjønt. Skjekket dere skiklærne hennes?”*» (s. 365). I det neste eksemplet håper politiet å finne spor av den som løste raset: «*”Nei. Det er såpass utsatt der oppe at vinden hadde feid igjen det som eventuelt hadde vært av skispor. [...]”*» (s. 410). «*”Liket hadde et sår på siden av halsen. Og flere i begge håndflatene. Som etter en stavspiss. Du fant ham først, ikke sant?”*» (s. 412) i dette eksemplet kan man se resultatet at handlingen i hytta etter raset, hvor Hole velger å få en bedre sjans til overleve ved å drepe Kolkka og hvordan Bellmann snakker med Hole om det. I neste eksemplet kan man se, hvordan man kan bruke skistaven for å finne stedet igjen: «*Harry grep en skistav som var stroppet fast til scooteren, så seg om etter noe tøy han kunne binde i toppen på det, men fant ikke noe og det var uaktuelt å oppgi noe av det han hadde på seg. Så kjørte han staven ned i snøen for å markere funnstedet*» (s. 421). I eksemplet «*”Klærne vi fikk låne. Vi blir nødt til å beholde skibuksa inntil videre, er jeg redd.”*» (s. 422) fortsetter politiets leting etter spor av morderen og i «*”Dom har... Gløm det. Je ringer for å si at vi har sæd frå skibuksa som Adele Vetlesen brukte på Håvasshytta.”*» (s. 438) finner man endelig et spor. Samme tanke er i eksemplene «*”Rettmedisinsk har analysert sædflekken på skibuksa hennes Adele, og vi har en DNA-proffil.”*» (s. 450) og «*De begynte å kysse, befølte hverandre, han stilte seg bak henne, dro ned sine egne bukser og var nå så opphisset at det var det de på sedelighet kaller ’preejakulær sædvæske’ på penistuppen som ble smurt mot skibuksene hennes før han fikk fikk dratt dem ned og de startet samleiet. [...]“*» (s. 455). I neste eksemplet får man bakgrunnsinformasjon om hvorfor noen av gjester var i den hytta: «*” [...] Han inviterte henne med på skitur i fjellet, som et første signal om at han mener alvor. [...]”*» (s. 493). Siste eksemplet kan man lese om ende av en kort skitur, selv om skituret selv blir ikke beskrevet «*”Detta kæller je ei ordentlig hytte,” sa Bjørn Holm, spente av seg skiene og sank straks ned til knærne i snøen*» (s. 524).

Altså kan man konkludere at denne romanen inneholder forskjellige typer av situasjonen, hvor man henviser til langrenn. Det finnes noen som viser kulturen og har ikke noe sterk forbindelse til handling, og det finnes avsnitter hvor henvisning til langrenn er veldig viktig for handlingen. Hva er interessant med denne romanen, er bruk av skistaven i forskjellige situasjoner. Selv om man bruker den også som man skulle, så finnes det også avsnitt hvor man bruker skistaven til å drepe ved å stikke enden inni halsen til Kolkka, og man bruker

skistaven til å skape en slags små tunnel til å få seg ut av snøfullt hytta etter raset. Her kan man se forskjellige måter hvordan skistaven kan redde liv.

4.3.16 „Bakmennene“ av Pål Gerhard Olsen (2009)

I denne boka finnes det direkte henvisninger til langrenn. Den eneste direkte henvisningen til langrenn er følgende: *«Helt til en solfylt februar dag da hun som sosiologistudent på Blindern tok seg fri fra lesesalen og gikk på ski opp fra Sørkedalen mot Kobberhaughytta og Kikut. På Bjørnsjøen kom en skiløper stakende mot henne – Henning. Han hadde gått så langt som fra Gjøvik, skulle ned til Kringsjø og spille sjakk med en kompis, og skulle tilbake samme vei om natten, for da var det måneskinn. Det var der utepå isen at Wenche fikk sagt det. Det var kanskje blåswixføret og solen som gjorde henne så uforferdet»* (s. 179). I det korte avsnittet kan man bemerke, hvordan langrenn fungerer som fritidsaktivitet og transportmiddel. Og hvordan man kan komme fra et sted til andre og gå om natten tilbake på grunnen av måneskinn. Her kan man også finne verbene som å gå på ski, å stake. Veldig interessant er også bruk av en spesifikk skismøret, nemlig blå og Swix. Blå skismøret brukes man med kaldt vær og Swix kan man regnes som en av de verdens største skismørefirma, men Swix produserer også annet knyttes med skisport. Dette avsnittet viser en del av handlingen, men mer viktig er at det introduserer skikulturen, det gir informasjon om vanene og kunnskap.

4.3.17 „Drapet på Taparud gård“ av Bjørn Bottolvs (2010)

I denne boka finnes det noen direkte henvisninger til langrenn. Det første eksemplet er: *«Han var andpusten, visste at han var i elendig form, til tross for at det alt var februar, hadde det så langt kun blitt et par skiturer i marka»* (s. 17). Her kan man se at langrenn er noe som skaper god helse og god form, men at mennesker i dag ikke finner tid til å gå på ski så mye som de kanskje vil. Det andre eksemplet er: *«Vanligvis gikk det en preparert skiløype like forbi hytta, men preppemaskinen hadde ikke kjørt de siste dagene fordi løypa ville snødd igjen ganske snart»* (s. 219). Her kan man se at man beskriver landskapet og løypene til politiet og informasjonen fortsetter også i neste eksemplet: *«Profesjonell, altså, sa Martin. Han gliste og rettet på snusen med tunga, spurte om han var kjent i løypetraseen mot Triungsvann. Kaasa hørste hestevrinsk inne fra stallen og nikket igjen, sa at han hadde vært noen turer innover dit på ski»* (s. 219 – 220). Og selv om handlingen skal skje på hestene og ikke på ski, skal jeg regne de neste eksemplene som direkte henvisninger, fordi de gir informasjon om skiløypa : *«Der veien til skytterbanen gjorde en brå venstresving, tok han av og satte Balder i rolig trav opp løypetraseen mot Østernvann»* (s. 222), *«Han visste at løypa gikk der, hadde vært her på*

ski flere ganger, men bare én gang i vinter. Løypa fortsatte opp mot Triungsvann, men cirka en kilometer før det langstrakte vannet lå Abborvann, og til venstre der, bare noen meter fra løypa, hadde Martin fortalt at hytta lå» (s. 223), «Hun stirret alvorlig rett inn i skogen på den andre siden av løypa» (s. 231), «Han så at hun galopperte videre i løypetraseen, som en mørk skygge i en skog som strakte seg milevis innover» (s. 233), «Løypetraseen gikk til venstre for vannet, men han så at Live Sørensen hadde ridd rett fram, og fulgte sporene» (ibid), «Etter noen få meter var han tilbake i løypetraseen som hadde stukket seg langs sysiden av vannet» (s. 234) og «Så fikk han øye på elgoksen som sto midt i løypa der svingen rettet seg ut» (ibid). Med de beskrivelsene skaper man en oversikt over hvordan løype ser ut og hva det finnes i nærheten. De eksemplene er både viktig for handlingen og for informasjon om skikulturen i Norge, med hjelp av beskrivelse av løypene kan man forestille seg hvordan de ser ut og hvordan man holder de i god tilstand.

4.3.18 „Sukkerdøden“ av Unni Lindell (2010)

Det finnes noen direkte henvisninger i denne romanen, men ganske få. «*”En tilfeldig forbipassende, en skiløper med hund som gikk over tomten hennes»* (s. 188), her gjelder det om personen som fant liket, det var en skiløper med hund. Når det gjelder handling i romanen, så er det ikke viktig at det var akkurat en skiløper som fant liket, men hvis man tar det ut av konteksten, så må det finne ganske mye skiløpere for en å finne liket. Naturlig kan det også være sammentreff, men i stort bilde viser det at skiløping er populær i Norge og det finnes mange som har skisport som interesse. Det andre eksemplet er : «*Han så på henne. ”Håret gir ingen match i sporregisteret og det er ikke Helga Hansens. Det kan jo være en unge som har gått på ski eller noe, siden det hang så lavt»* (s. 223), det er første alternativet man kan se her, hvis det ikke er av offer eller morder, så er det av en ung skiløper. Det er interessant fordi man prøver å tenke på hva som kunne være logisk, og logisk er at det kan være et hår fra en skiløper fordi det er vanlig å se skiløpere på dette stedet. Det tredje eksempelet er: «*Øynene hans før over sidene med referatet fra skogsturer og fisketurer og skiturer om vinteren»* (s. 233). Her kan man se, hva nordmenn skriver i hyttebøkene, og hva de gjør når de er på hyttene. En av aktivitetene er langrenn. Dette eksempelet viser tradisjonen man har i skikulturen. Det fjerde eksempelet er følgende: «*Det er en slags parkeringsplass like nedenfor Helga Hansens hus, der skiløpere ofte parkerer og går innover for å komme inn på lysløypa»* (s. 367). Her kan man ikke bare notere ordet skiløper igjen, men også lysløypa. Altså kan man se her en slags beskrivelse av hvordan man kan komme til skiløypa i denne

byen, man kjører bil, parkerer og må gå litt til fots før man kommer på lysløypa. Her er det viktig informasjon i hensyn til handling, men viser også hvordan skisport i Norge fungerer.

4.3.19 „Isbaderen“ av Kjell Ola Dahl (2011)

I denne boka finnes det direkte henvisninger til langrenn. De indirekte henvisningene ville være Birken, men her blir det klar i konteksten at man mener Birkebeinerrennet, så her i denne romanen er det en direkte henvisning til langrenn. Det finnes mange direkte henvisninger til langrenn og derfor ligger lange eksemplene i vedlegg (vedlegg 6, senere v6). Det finnes mange direkte henvisninger i romanen, da en av hovedkarakterene trener ved å gå på ski, og offeret var også en person som gjerne gikk på ski. I denne romanen finnes det fire relativt lange avsnitt om langrenn. I første avsnitt (v6: s. 17) diskuterer man forskjellige skimaraton i Europa, hvor offeret hadde tatt del i. Her bemerker forfatteren ved siden av det norske Birkebeinerrennet også det svenske Vasaloppet og det italienske Marcialonga. Alle tre er skimaratoner i klassisk stil med høy prestige. Her har det som funksjonen å vise hvor stor fanatiker offeret var, men det er veldig bemerkelsesverdig at man nevner alle tre. I andre avsnitt (v6: s. 24 – 25) undersøker Lena offerens resultater i Birkebeinerrennet og man får vite om løpetidene, altså man gir ganske presis informasjon om skimaratonet. Selv om det gir informasjon om offeret, er det mer informasjon om skikultur enn handling i romanen. I tredje avsnitt (v6: s. 41 – 43) finnes det en lang beskrivelse av Lenas skitur. Men ikke minst. Det finnes først en lang beskrivelse av hvordan hun smører skiene sine og det går inn i detaljer, f. eks at valget blir lyseblå VR30. I den andre delen av eksemplet er beskrivelse av skituren, og man bruker passende vokabular, f. eks spenntak, glipptak, stavtak. I tillegg får man et bilde av løypetraseen. I fjerde avsnitt (v6: s. 172 – 173) finner man beskrivelsen av Lenas andre skitur. Ved sammenlikning med den forrige, er denne beskrivelse kortere og ikke så detaljert og konsentrerer seg ikke så mye om langrenn, men på området og hvordan hun blir skremt. De to skiturene har egentlig ikke en viktig rolle i handling, de bare viser at det er den måte hvordan Lena holder seg i form, og at hun liker å gå på ski.

Men det finnes også korte direkte henvisninger til langrenn i romanen. Det første eksemplet er: «*Hun gikk tilbake til entreen. Åpnet et skap. Mengder av joggesko og skistøvler*» (s. 15). Her får man vite hva som er i skapet til offeret, som var veldig skiinteressert. Den er knyttet til handling, da offeret gikk skimaratoner. Det kan man også se i det andre eksemplet: «*Men Sveinung Adeler var en underordnet funksjonær med én eneste livsinteresse, å trene så hardt at han kunne banke kompisene sine i Birkebeinerrennet*» (s. 76). Det tredje eksemplet er:

«Sveinung Adeler trente, han gikk Birken. Hvor var skiene? Han har en bod, tenkte Lena, en kjellerbod med ski, staver og pappesker fulle av gamle diplomer, Asterix-hefter og utdaterte dataspill» (s. 212). Altså kan man i de alle eksemplene se stor interesse til skisport, som viser ikke synspunkt av alle mennesker i Norge, men ganske sikkert er han ikke den eneste skifanatiker som det finnes. De fjerde og femte eksemplene er: «"Forsov meg," sa Lena kjapt. "Tryna i lysløypa i går."» (s. 240) og «"Hva var det?" spurte Gunnarstranda endelig. "Hm?" sa Lena troskyldig. "Det med lysløypa."» (s. 241). Her diskuterer to politietterforskere langrenn. Og det fortsetter med «"Kan aldri vite. Men jeg tryna i lysløypa. De hadde slukket før jeg fikk gått ferdig"» (s. 245). Det siste korte direkte henvisning er «Hun følte seg tom som etter et utmattende skiløp» (s. 294), hvor man kan se at man sammenlikner trøtthet med følelsen etter et skiløp, det betyr at leseren skulle være i stand å kjenne igjen denne følelsen selv. I denne romanen er de henvisninger til langrenn mer om skikultur generelt enn en viktig del i handlingen.

4.3.20 „Nattbogen“ av Knut Faldbakken (2011)

I denne boka finnes det direkte henvisninger til langrenn. Det finnes bare et eksempel på en direkte henvisning til langrenn i denne romanen: «"Vi gikk i samme klasse. Han hadde ikke mange venner, men har var en grei fyr. Litt sky, som sagt. Vi spilte tennis sammen før jeg gikk over til friidrett, og ski om vinteren"» (s. 283). Her kan man se, at venner gikk på ski om vinteren. Det regnes å være viktig informasjon, som han deler med politiet. Men samtidig er det ikke viktig del av handlingen, og dermed er det noe som karakteriserer offerets interesser mer enn noe annet.

4.3.21 „Frels oss fra det onde“ av Kjetil Try (2011)

I den boka finnes det direkte henvisninger til langrenn. «Bilder av hvite skispør i marka dukket opp på netthinnen hans. Denne vinteren måtte han ta seg tid til noen skiturer med Ida. Han husket hvordan hans egen far hadde pakket svipptursekken med solbærsaft på termos, appelsiner og store matpakker og tatt ham med på skiturer. Allerede som seks-sjuåring hadde han gått til ullevålseter og Kobberhaughytta med faren som tålmodig læremester. For noen år siden, rett etter at moren døde, hadde Lykke ryddet kjellerboden i barndomshjemmet i Åkerbergveien og funnet de gamle Bonna-skiene med rottefellabindinger. Han hadde stått med skiene i hånden og husket den intense lykkefølelsen fra da han pakket dem ut av julepapiret for over 45 år siden. Ida hadde fått nye ski forrige vinter, rettere sagt skipakke» (s. 63). Her kan man se, at å gå skitur med barn er en tradisjon som bringer god minnene fra

barndommen og noe man vil gjøre også med sitt egen barn. Her beskrives skitur på en annen måte en i andre romanene, her beskrives ikke langrenn, men det hvordan man forberedes til turen. Det er eksempelet på skikulturen og hverdagen i norsk kultur, fordi med handlingen i romanen har dette avsnitt ikke noe å gjøre, det bare noe politimannen tenker på.

5. Diskusjon og konklusjon

Det er viktig å forstå at eksempelet kan samtidig være viktig for handling, men også vise kulturen, altså kan en eksempel tilhøre begge grupper samtidig. Viktigste og mest brukte funksjonen er å vise kulturen, men noen av de avsnitter også er viktige for handling i romanene. Henvisninger til langrenn er i mest fall på en eller annen måte knyttet til handlingen, men forskjellen er hvor viktig henvisning til langrenn er i handlingen. I noen romaner har henvisning til langrenn sentrale rollen, f.eks. „*Bergenstoget plyndret i natt!*“, men i noen romaner er forbindelse med handling veldig svak, f.eks. i „*Sorgenfri*“. I mest fall når man bruker henvisning til langrenn som karakteriseringsmiddel av personen i romanen, så er informasjonen ikke så viktig når det handler handling i romanen.

Man henviser til langrenn i veldig forskjellige situasjoner. I „*Panserhjerter*“ dreper Harry Hole en annen politimann ved å stikke skistaven i halsen på han, men det kan bli interpretert mer som selvforsvar enn et mord, da det ikke var nok luft til tre personer i hytta etter raset. I tillegg bruker Harry Hole i „*Panserhjerter*“ skistaven til å markere funnstedet. I „*Hodejegerne*“ brukes henvisning til langrenn i en jobbintervju, som egentlig er ikke viktig når man ser på handlingen i romanen, men det viser norsk kultur hvor god helse og interesse i sport er viktig. I „*Nattmusik*“ brukes „født med ski på beina“ som man karakteriserer nordmenn med. Naturlig henviser man til langrenn når man snakker om skiturer, og det finnes det ofte i de romanene. Men viktighet i forbindelse med handlingen er forskjellig i de romanene når de gjelder skiturene. I „*Isbaderen*“ viser Lenas skiturer hennes interesse og god form, men med handlingen har langrenn virkelig ikke mye å gjøre, mens i „*Panserhjerter*“ er noen skiturer viktige, siden man håper å få informasjon for å oppklare saken ved å gå på Håvasshytta og finne hytteboken. I noen romaner viser ski seg til å være den eneste transportmiddel som man kan bruke til å dra til noen steder. I „*Hodejegerne*“ henviser man til ski som transportmiddel, liknende i „*Rødstrupe*“. Det som er også interessant er de forskjellige holdning man har til langrenn, i „*Isbaderen*“ er både offeret og Lena veldig interessert i langrenn, mens selv om Harry Hole bruker ski i flere romaner har han aldri på den måte interesse i skisporten. Også i „*Professor Andersens natt*“ kan man se forskjellige holdning siden kollegaen vil gå på ski og professor Andersen bare går med ham og er mye langsommere. Altså i et stort bilde er den viktigere funksjonen å vise kulturen, og i noen få romaner har langrenn samtidig en virkelig viktig rolle å spille i forbindelse med handlingen.

6. Sammendrag

Oppgaven min er navnet „*Døde menn går på ski*“ (Knut Nærum). *Henvisninger til langrenn i norsk kriminallitteratur mellom 1923 og 2012*. Målet av oppgaven min var å vise at det finnes direkte henvisninger til langrenn, og analysen viser at det finnes direkte henvisninger til langrenn i 21 bøker av de 50 kriminalromaner. Jeg regner for direkte henvisninger vokabular som handler om deler av skiutsyr, konkurranser som tydelig er knyttet til langrenn og andre ord med forbindelse med skisport. For indirekte henvisninger regner jeg vokabular om hytter og konkurranser som kan ha forbindelse med langrenn, men det blir ikke klar i konteksten. I oppgaven min konsenterte jeg meg på direkte henvisninger. Selv om det finnes skiantologier om langrenn i norsk skjønnlitteratur, finnes det ikke antologier hvor man har undersøkt langrenn i kriminallitteratur og siden kriminallitteratur er så populær i Norge i dag, ville jeg fylle dette hullet.

I kapitler 1 og 2 ga jeg en kort historisk oversikt over kriminallitteraturen i Norge, påskekrimtradisjonen og langrennets rolle i norsk kultur og langrenn generelt i litteraturen. I kapittel 3 har jeg beskrevet metoden og i 4 kapittel er analysen min. Ved analysen min i ville jeg undersøke situasjonene hvor man finner direkte henvisninger til langrenn. Altså har jeg lagt to grupper under hvilken jeg delte situasjoner jeg fant. Den første gruppe handler situasjoner, hvor henvisning til langrenn er viktig for handling i romanen. Den andre gruppe har situasjonene som gir ikke viktig informasjon for handling, men introduserer skikulturen i Norge. Det er viktig å forstå ved de grupper at en henvisning kan tilhøre til begge grupper samtidig, men en gruppe er i mest fall mer passende enn andre. I mest fall bruker man henvisning til langrenn til å vise kulturen, mens noen av de eksemplene har samtidig en viktig rolle i handlingen. Jonathan Jervs „*Bergenstoget plyndret i natt!*“ var den romanen hvor forbindelse med handlingen var veldig sterk når det gjelder henvisninger til langrenn, mens i noen romaner for eksempel „*Sorgenfri*“ hadde henvisning til langrenn ikke noe rolle i forbindelse med handlingen

Jeg tok Knut Nærums parodi „*Døde menn går på ski*“ som en slags grunnlag for oppgaven min, da den paroderer norske kriminalromaner og påskeferie og inneholder på grunn av det veldig mange henvisninger til langrenn. Både to grupper er presentert i denne parodien. Jeg brukte parodien til å vise i hva slags situasjoner man henviser til langrenn når man overdrever. Jeg brukte parodien ikke i viktigste delen av oppgaven min, altså når jeg konkluderte hvilke funksjoner situasjoner man henviser til langrenn har.

Det er ikke mulig å gjøre en historisk oversikt over henvisninger til langrenn med bare 50 romaner, men man kan si at det sannsynligvis er mulig å finne henvisninger til langrenn i alle årtiene, selv om min oppgave ikke viser det. Man finner direkte henvisninger til langrenn i en roman fra 1920-tallet og 1990-tallet hver og i 13 romaner fra 2000-tallet og i 4 romaner fra 2010-tallet. Det viser at det finnes direkte henvisninger til langrenn i 4 årtier av de 6 årtiene jeg undersøkte. Man må ta hensyn også til det at antall av romaner i noen årtier var veldig lav. Man kan utvikle oppgaven min i denne retningen. Hele oversikt over henvisninger til langrenn i de 50 kriminalromaner ligger som vedlegg (vedlegg 7). Og informasjon om alle henvisninger jeg fant i de 50 kriminalromaner er i vedlegg (vedlegg 8).

7. Eestikeelne resüme

Minu bakalaureusetöö eestikeelne pealkiri on *"Døde menn går på ski"* (*"Surnud mehed suusatavad"*) (Knut Nærum). *Suusatamise mainimine norra kriminaalromaanides ajavahemikus 1923 – 2012*. Knut Nærumi parodiakriminaalromaanide pealkiri *"Døde menn går på ski"* sobib minu töö pealkirjaks, sest see seob endas nii kriminaalset aspekti kui ka suusatamist. Ma võtsin oma töö aluseks 50 norra kriminaalromaanide ajavahemikust 1923 – 2012. Ma otsisin nendest teostest otseseid ja kaudseid vihjeid suusatamisele. Otseste mainimiste alla arvestan ma suusavarustuse osad, suusavõistlused ja muu suusatamisega seotud sõnavara. Kaudsete mainimiste alla loen ma sõnavara, mis on seotud mägionnidega (*hytte*) ja võistlustega, millel võib olla seos suusatamisega, kuid seda ei tehta kontekstis kindlaks, nt olümpiamängud Lillehammeris. Oma töös keskendun ma otsesetele mainimistele. Nendest 50 loetud kriminaalromaanist leidis 21 teoses otsese suusatamise mainimist ning seega põhineb analüüs nendel 21 kriminaalromaanil.

Ma valisin selle teema, sest Norras on välja antud antoloogiad, mis sisaldavad lõike ilukirjandusest, kus mainitakse suusatamist, kuid lisatud kriminaalkirjanduse osakaal on peaaegu puuduv vaatamata kriminaalkirjanduse populaarsusele Norras. Ma soovisin oma töö siduda suusatamisega ja kuna otseselt pole uuritud kas kriminaalkirjanduses leidub suusatamist, siis ma otsustasin sellega tegeleda.

Oma töös annan ma ajaloolise ülevaate kriminaalkirjandusest Norras ja sellega seoses ka lihavõttekriminaalkirjandust (*påskekrim*), mis tähistab 2013.aastal 90.aastapäeva. Samuti tutvustan ma suusakultuuri Norras ja suusatamise mainimist kirjanduses.

Oma töös analüüsisin ma situatsioone, milles suusatamist otseselt mainitakse. Situatsioonid jagasin ma kahte kategooriasse. Esiteks situatsioonid, kus suusatamine on seoses teose tegevustikuga ning on selle tähtis osa. Teiseks on situatsioonid, kus suusatamisel puudub tugev seos tegevustikuga, vaid pigem tutvustab suusakultuuri ja –traditsioone Norras. Nende gruppide puhul on oluline meeles pidada, et mainimise kuulumine ühte gruppi ei välista kuulumist ka teise, sest paljudes teostes on mainimine küll seoses teose sisuga, kuid samaaegselt tutvustab ta suusakultuuri.

Nendest 21 teosest, milles leidub otsese suusatamise mainimist, on üks *"Døde menn går på ski"*, mille ma võtsin endale baasiks. Tegu on nagu varemgi kirjutatud paroodiga, mis parodeerib norra kriminaalkirjandust, aga ka lihavõttetraditsioone Norras (*påskeferie*).

Sellega seoses leidub selles paroodias väga palju suusatamise mainimist. Selle paroodia analüüsiga näitan millistes situatsioonides mainitakse suusatamist, kuid ma ei kasuta paroodiat oma analüüsi tähtsamal osal, kus ma teen järeldusi situatsioonide funktsiooni kohta.

Kõige tähtsam järeldus minu töö põhjal on, et üldjuhul mainitakse suusatamist selleks, et näidata kultuuri ning enamus teostes on side tegevustikuga nõrk. Erandiks on „*Bergenstoget plyndret i natt!*“, kus suusatamine on lahutamatu osa sisust. Samuti ilmneb minu töös, et suusatamise mainimise hulk eri teostes on varieeruv. Osades teostes mainitakse suusatamist vaid ühe lausega, samas on ka teoseid, kus suusatama minemist kirjeldatakse üle mitme lehekülje.

Minu tööd saaks edasi arendada, vaadates näiteks mainimise funktsiooni muutumist erinevatel aastakümnetel. Aga selleks tuleks analüüsi kaasata rohkem teoseid, kui minu töös neid on.

Kilder:

- 1) Forlagsliv. Blogg av Hans Olav Lahlum. "Påskekrimmysteriet"
<http://www.forlagsliv.no/hansolavlahlum/2012/04/04/paskekrimmysteriet/>
(06.03.2013)
- 2) Juritzen forlag. "Påskekrim"
<http://www.juritzen.no/pages/nor/265-paaskekrim> (06.03.2013)
- 3) Mediebedriftene. "Grøssende kapitler for norsk påskekrim"
<http://www.mediebedriftene.no/index.asp?id=72474> (22.09.2012)
- 4) Nordberg, Nils. Dagbladet ""*Bergenstoget plyndret i natt!*"" For åtti år siden oppsto fenomenet påskekrim. Hva var det egentlig som skjedde? Krimekspert Nils Nordberg oppklarer mysteriet" 09.04.2003
<http://www.dagbladet.no/kultur/2003/04/09/366120.html> (06.03.2013)
- 5) Store Norske Leksikon. Kriminallitteratur
<http://snl.no/kriminallitteratur> (22.03.2013)
- 6) Store Norske Leksikon. Norge – Litteratur
<http://snl.no/Norge/litteratur> (22.03.2013)
- 7) TINE. "Les påskekrimmen "*Operasjon Olafshjelmen*""
<http://www.tine.no/produkter/reklamekampanjer/paskekrim/les-p%C3%A5skekrimen>
(06.03.2013)
- 1) Alnæs, Karsten (2007) 2008. *Jeg spenner mine ski. Historien om norsk skikultur*. Oslo
- 2) Andersen, Per Thomas 2012. *Norsk Litteraturhistorie*. Oslo
- 3) Burenholt, Dr Göran (utgiver) 2004. *Grosse Zivilisationen. Eine Kulturgeschichte der Menschheit von den Anfängen bis zur Gegenwart. (Original: Great Civilizations. Society and Culture in the Ancient World)*. Köln
- 4) Carling, Bjørn 1976. *Norsk kriminallitteratur gjennom 150 år*. Oslo
- 5) Gotaas, Thor 2011. *Skisportens vugge. Norges nasjonal arv*. Oslo
- 6) Huntford, Roland (2008) 2009. *Two planks and a passion. The dramatic history of skiing*. London
- 7) Lunde, Jon Vegard 2012. *Fra Heming unge til Hemingway. Litterær skiløping gjennom tusen år*. Lillehammer

Vedlegg 1 ”Døde menn går på ski”

Side 21:

Så var det en dag hun var ute og gikk på ski for seg selv, hun møtte en ung mann på heia, en kunstner, han satt og malte.

Side 43 – 45:

Jeg satte meg opp på den første tilhengeren og klemte meg ned mellom ryggsekker, pappesker og ski.

::

Mange skiløpere var allerede på plass, de steg til side der vi kom durende, vi vinket kjekt til dem, de nikket tilbake.

::

Vi holdt god fart, og Gina stappet Burberry-skjerfet innunder den grønne skidressen.

::

Her hadde ingen skiløpere beveget seg siden siste snefall.

Side 71 – 74:

Nattens snefall hadde jevnet ut skisporene fra skjærtorsdag.

::

Stang pekte mot skiutstyret vårt, som sto lent opp mot den gisne lafteveggen.

::

-Jeg gir opp, sa jeg. –Er det noen som ikke har lagt på grunnsmøring?

-Hver av oss har med ett par ski, kan du bekrefte det?

-Ett par ski og ett par staver, det stemmer.

-Så tell dem.

Jeg talte ski og staver. Det manglet et stavpar.

-Ja vel, så surret ikke gutta til Trym alt godt nok fast. Det ligger noen staver innpå vidda et sted.

-Hadde det enda vært så vel, sa psykoanalytikeren.

Jeg skjønte ikke hva som gjorde Stang så mørk til sinns. Han løftet hånden og viste frem det han måtte ha hatt i den hele tiden. Det var en trinse.

-Beklager, sa jeg. –Overhodet ikke med.

-Tenk nå, sa Stang. –Hva er en skistav?

-Det er et hjelpemiddel for muskeldreven transport i snelendt terreng.

-Godt, nikket han. –Og hva er en skistav uten trinse?

-Helt ubrukelig.

-Med mindre du skal bruke den til noe annet enn å stake deg frem i sneen med. En skistav uten trinse er i praksis et stikkeredskap. *Et mordvåpen.*

-Det kan vel hende at noen bare har mistet trinsen sin, innvendte jeg.

-Det kan være, men i så fall er det besynderlig at det er trinsen som er her, og staven som er vekk.

::

-Takk, takket jeg. –Da har vi det på plass. Men hvis en av oss ønsker å drepe, på ordentlig, med en skistav, hvorfor da legge igjen trinsen?

::

-Vi kan lete etter trinseløse staver.

::

På den andre siden av hytta kunne jeg se Gina i sin grønne skidrakt. Hun jobbet seg oppover, hun la kraft i hvert stavgrep, her var trinsene i behold, hun skøytet i motbakke, jeg ante ikke at hun var så sterk.

::

Jeg gløttet opp. Der sto Ursula og hang på stavene. Hun bar en oransje skidrakt, og det var første gang jeg hadde sett henne i annet enn svart.

Side 77 - 80:

Hun la seg på stavene og fortsatte diagonalt oppover mot lst.

::

Jeg trodde først det var Ursula, og kikket mot øst, men der var ingen å se. Det var Gina som kauket. Hun sto hundre meter høyere enn meg, femti meter bortenfor, og viftet med stavene. Jeg vinket tilbake. Hun var klatret så høyt som hun skulle, og nå så det ut til at hun hadde tenkt å sette utfør, med kurs for hytta. Det var ikke før hun staket seg ut fra det lille fremspringet, at det slo meg hvor risikabelt dette var.

::

I verste fall kunne hun utløse et sneskred som ville treffe hytta.

Jeg bekymret meg unødig. Gina var en dreven alpinist. Med ett husket jeg hva hun hadde fortalt om gullmerket fra Tomm Murstads skiskole, de lange vinterferiene i Sankt Moritz og betydningen av å legge tyngden på ytterski. Hun sikksakk i beste Aamodt-stil, hun fikk skiene til å jobbe for seg, det virket som om hun knapt brukte krefter. Hun danset grasjost nedover, nei, hun danset ikke ned bakken, hun *spilte* på den, som en Andsnes på sitt flygel. Hun unngikk behendig hver kul og holdt stø kurs mot hytta under seg.

::

Uroen hadde satt seg i ryggen, som om noen stakk meg mellom skulderbladene med en skistav eller noe annet skarpt.

::

Da jeg var litt over halvveis mot den øverste enden av kollen, kunne jeg skjelne Ginas skispor der det slynget seg nedover, til det forsvant ut av syne.

::

Der, for enden av det ensomme skisporet lå en menneskekropp i grønn skidrakt.

Side 82:

Skisporet til Gina kom ned fra fjellet.

Side 86:

Ursula var kommet tilbake fra sin skitur.

Side 89:

-Vi har ingen mobilkontakt med omverdenen, sa milliardæren slepent, - og vi har ingen annen transportmulighet enn å gå på ski.

Side 98:

-Alt til sin tid, unge mann, kom det stoisk fra psykoanalytikeren. –Jeg foretrekker at du famler i blinde, fremfor at du griper en tråd av sannheten, begynner å dra i den og dermed ødelegger hele broderiet. Når tiden er inne, skal jeg fortelle hvordan det gikk til. Den tredje feilen er skistaven. Vi visste at den var et mordvåpen på vidvanke, men da mordet deretter ble begått, var skistaven ikke involvert. Skistaven er ennå ikke kommet til rette, hvilket forteller meg at noen planlegger et mord til.

Side 104:

Jeg kunne finne den forsvunne skistaven.

Side 121:

Til venstre for vinduet på hyttas langside satt Slogum fast på veggen. Haken hvilte mot brystet, og føttene hang urørlig femten centimeter over gulvet. En blodig skistav stakk ut av lensmannens overkropp. *Den var gått tvers gjennom brystet og spiddet ham, som en balle på en nål.*

Side 131:

-Vi tok ham ned, avbrøt Stang. –Enerød og jeg holdt lensmannen oppe, mens Omar trakk ut skistaven.

::

-Vi la den døde på gulvet, persevererte han omsider, - slik at jeg kunne eksaminere såret. Skistaven var uten trinse, og var gått gjennom hjertet.

Side 141:

Vi vet det, sa jeg. –Han hadde en skistav gjennom hjertet.

Side 144:

Det var kanskje ikke på grunn av omtanke for sine venner at han hadde forsøkt å komme seg bort fra Blåkamhytta. Det utelukket ikke at det var en forlokkende tanke: Å bare spenne på seg skiene, skyve fra og legge kilometer mellom meg og dette fordømte stedet. Hadde det bare ikke vært for Ursula. Jeg kunne ikke forlate henne. Men vi kunne ta turen sammen! Jeg så ut på snekavet. Hvor ille kunne det være? Jeg reiste meg, og snørte skistøvlene.

Side 147 – 148:

-Er du sikker på at den skistaven gikk gjennom hjertet hans? spurte jeg, alvorlig med ett.

::

-Da glemmer du noe vesentlig, innvendte jeg. –Hvis du skal drepe en vampyr, må du slå en stake dens gjennom hjertet. En trestake. *Ikke en stav av glassfiber.*

::

-Skiene mine er borte! ropte han.

-Kanskje det er rumeneren som har tatt dem? foreslo Per Terje.

Bernard tenkte en stund før han slo fast:

-Det er i så fall første gang jeg har hørt om at døde menn går på ski.

Side 160 – 161:

Jeg så Per Terje få en velrettet skistøvel rett i skrevet og falle sammen som en saccosekk.

::

-Det tar du feil. Fru Hartkorn-Pervaiz ligger i dyp kjemisk påført søvn, Enerød er slått i svime, Nilsen har trolig forstuet albuen, vi kjenner ikke veien til Geilo, ski er vårt eneste fremkomstmiddel, det sner fremdeles og de fleste av oss er stupfulle.

Side 166 – 167:

Her er alle i live. Selv fru Hartkorn-Pervaiz har sluttet seg til de våknes rekker, og har lagt ut på skitur.

Side 171 – 175:

-Dere husker vi skulle ut på ski, Omar og jeg, etter at vi hadde spist frokost? Ja, du sov, Per Terje, du og Kjell. Vi tenkte vi skulle ta turen rundt Gygernut, siden det var vær til det i dag.

-Jeg tok jo den turen i går formiddag, innskjøt ursula.

-Fin tur på to og en halv times tid, og i dag er det jo virkelig vær til det.

-Nettopp. Vi hadde regnet med å bruke litt mer tid, siden Omar ikke akkurat er født med ski på benene.

-Men han kom jo til Norge da han var fem år gammel, påpekte jeg.

-Det stemmer, men han er født uten, sa Hilde.

-Gå videre, oppfordret Stang og gav henne safen.

-Det var en flott tur. Vi hadde smurt med fiolett, og et lite lag rød festesmurning på midten. Vi bare danset av gårde, særlig jeg, men da vi var kommet godt over halvveis og befant oss i østhellingen, klaget Omar over at han var sliten. Jeg hadde lyst til å forsere bakkene, slik at jeg kunne avslutte med et realt stykke bakkekjøring, men han var mer innstilt på å ta strake veien tilbake hit. Så våre veier skiltes. Jeg klatret oppover, han staket seg plant fremover. Hele tiden kunne jeg se ham. Men – her måtte Hilde ta en slurk saft – noe må ha gått galt. Jeg så ham veive med stavene og forsvinne utover en kant. Og da jeg kjørte ned dit, var Omar ikke noe sted å se. Jeg prøvde å finne skisporene hans, men det var umulig på skareføret. Jeg aner ikke hva som kan ha hendt.

::

Stang strøk seg over haken.

-Så det var et uhell, sa han.

-Selv om tre mord har blitt begått hittil i påsken, sa Per Terje, -så kan man vel fortsatt dø av andre grunner. Jeg ser det for meg. Der går Omar, sneen er hard som sten, han forsøker å krysse et brattheng, han sklir sidelengs nedover, han får skituppene under seg og skyter fart, det er umulig å pløge på skaren, han styrter nedover, skiene søker mot det laveste punkt, han tør ikke kaste seg ned, fortore og fortore går det, det tetner mellom furuene, tregrensen nærmer seg, og så whakk! ligger han der bevisstløs, kvestet, blodet renner fra nese og ører, benpipene stikker ut av begge leggene ...

::

-Det hadde jo vært merkelig om Omar skulle havne i en skiulykke. Den eneste av oss som ikke drikker.

::

-Hva venter vi på? proklamerte jeg. - Vi må dra og finne Omar.

Vi så på hverandre i taus besluttsomhet. Noen minutter etter hadde vi spent oss skiene og la i vei mot nordløst. Idet jeg, som sistemann, staket av gårde med min ene gode arm, hørte jeg en utålmodig stemme rope fra hytta:

-Hallo! Kjell! Hvor blir det av deg?

::

Jeg sikksakket ned fjellsiden uten å se annet som stakk seg ut mot det hvite enn en og annen snefri bergkraus.

::

Luften fikk brått et kaldt drag, og jeg bestemte meg for å vende nesene mot Blåkamhytta. Turen opp ble lang og strabasiøs for en i praksis enarmet mann. Jeg krysset gang på gang mitt eget spor, mistet det av syne og fant det igjen. Da jeg omsider kunne rette opp kursen og gå horisontalt bortover, begynte det å sne, langsomme våte kluter, og jeg bannet høyt. Sporet forsvant for meg flere ganger, og det var bare min medfødte retningssans som gjorde at jeg fant det igjen.

::

Da jeg staket nedover den siste helningen, kjente jeg brått en blå kulde i hjertet.

::

Jeg satte skiene opp mot hytteveggen og gikk inn.

Side 183 - 184:

Midt på den grønne lå et hodeløst lik i grønn skidress. Et blodig Burberry-skjerf var stappet ned i halsåpningen på dressen.

::

Det sorte håret var uflidd og vått, hun hadde mørke ringer rundt øynene og var iført samme slags grønne skidress som liket på den grønne presenningen.

Side 186 – 187:

I løpet av brøkdelen av et sekund var Ginas grønnkledde kropp stram som en stålfjær, hun hevet pistolen, rettet den mot Stang, hun la venstre hånd om pistolhånden, jeg kunne se musklene spennes i håndbaken, jeg så en rød klo komme ut av magen hennes, det var den blodige spissen av en skistav, den gnog seg gjennom det glatte kunststoffet. Blodet gulpet ut av hullet i skidressen, og Gina stivnet.

-Og se, sa hun, -jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Så kunne ikke halsen hennes lenger bære hodet, det falt forover, pistolen spant nedover mot den grønne plasten, den mørkhårede kvinnen imploderte og ble liggende som en grønn bylt gjennomboret av en skistav. I den andre enden av skistaven var Ursula, til slutt slapp hun taket.

Side 189 – 191:

Det er en stille formiddag. Kjell Nilsen har trampet seg en plass i bakken nordøst for hytta, oppunder Gygernut. Han registrerer at Gina Ledders klatrer på ski opp fjellsiden nordvest for hytta. Nilsen sitter og gjør notater til sin kommende kioskvelter. En stund senere hører han noen rope. Det er fru Ledders, han snur seg mot fjellet og ser henne langt der oppe, hun har til hensikt å stå på ski ned den bratte fjellsiden og hun søker hans oppmerksomhet.

::

Fru Ledders er en dreven alpinist, hun står ned bakken med ledig eleganse.

-Hun hadde jo også fysikk til å stå slalåm, påpekte jeg.

::

Idet hun forsvinner bak kammen, ut av syne for Kjell, tverrvender hun og stopper, tar av seg skiene, pakker ut liket, spenner skiene på likets føtter, hopper ned i gropen med den grønne presenningen – der nede ligger allerede Alice Rüdners hode i en sort plastsekk – og skyfler sne over seg selv til hele kroppen er dekket.

::

-Men hvorfor hadde Alice Rüdner på seg samme slags skidress som Gina? Spurte Ursula. - Det var vel ingen tilfeldighet?

-Aldeles ikke, bekreftet psykoanalytikerens. Det hele var omhyggelig planlagt. Gina Ledders hadde kjøpt to like skidresser, og i løpet av skjærtorsdagskvelden eller natt til langfredag gav hun Alice Rüdner den ene.

Side 195:

-Etter å ha tatt livet av Rüdner, går Ledders tilbake til hytta for å hente en av sine to identiske skidresser.

Side 206 – 207:

Du har selv sett hvilke krefter som bor i Ursula Wang, fakirtrent som hun er. En av dem stakk skistaven i ham, rett i hjertet, med øyeblikkelig død til følge. Etterpå løftet den ene ham opp mens den andre slo staven gjennom ryggen hans og dypt inn i veggen.

::

-Hun gikk tilbake for å hente den andre trinseløse skistaven! ropte jeg. –Hun ville bevæpne seg før hun gikk ut i skjulet. Altså visste hun hvor staven var. Det var hun som tok begge stavene og fjernet trinsene – for at hun og Sverre kunne ha noe å forsvare seg med dersom rumeneren dukket opp.

Side 209 – 212:

-Nei, det. Det var uhell. Hans kone hadde rett: Han var virkelig elendig på ski.

::

Men hvorfor reagerte ikke Bjørnhagen og Hartkorn-Pervaiz på at det fantes en presenning på ”åstedet”, når de eneste sporene som ledet bort dit, var Ginas skispor og dine fotspor?

::

De henvendte seg til Gina allerede før dere forlot Oslo. Og de valgte henne fordi hun var den beste skiløperen blant dere, og fordi de trodde at hun kunne holde på en hemmelighet. Derfor tok Gina med seg to like skidresser til fjells.

::

De to konspiratørene trodde at de bar bort en grønn skidress full av kolonialvarer og tekstiler. Før Gina ropte på hjelp – alle trodde at det var du som hadde ropt før du segnet om – sørget

hun for å lukke halsåpningen i skidressen og stappe skjerfet ned, og til frokost fortalte hun sine medsammensvorne at hun hadde tenkt å høyne realismen med en pose blod hun hadde med seg, innkjøpt fra sitt lokale slakteri.

Side 214:

La meg forsøke å rekapitulere: Gina halshugget Alice Rüdner og fikk hjelp av Hilde og Per Terje for å få det til å se ut som om hun selv var død, Ursula og Sverre spiddet Batorescu, Omar knivstakk Sverre, Omar døde i en skiulykke og Per Terje slo i hjel Hilde. Til slutt skjøt Gina Bernard, og Ursula spiddet Gina – stemmer det?

Vedlegg 2 ”Bergenstoget plyndret i natt!”

Side 22:

Det skal skje i påsken! Det ene skisporet kan ikke skilles ut fra det andre – og langs hele banen er terrenget gjennompløyd på kryss og tvers av påskehelter og buksedamer.

::

„Du er en stor strateg, Åge! Selvfølgelig skal det gjøres på ski. Vi er avskåret fra å utføre det til hest, så må det legges en nasjonalt – på ski! Voila! Utsikten til nattlige overfall av skibanditter vil for fremtiden trekke utlendinger til landet, som fluer. [...]“

Side 25:

Bratt tok seg sammen en tid og spilte seg litt opp; men snart kom tankene tilbake og de herlige drømmene slukte ham atter: „det ville løpet på ski over vidda, med sekker og påskeutstyr liggende i forsvarlig depot bak seg – den dirrende spenningen når døren til en kupè ble revet opp og blendlykten ransaket og vekket de sovende. – „lommeboken – for satan!“

Side 31:

Men om ettermiddagen møttes de for å trene. De drog lange turer i rasende tempo innover Vestmarka. De fire bergenserne var forbløffende gode på ski. Man har jo ikke lov å vente mye fra dem som kommer fra den våte kyststripe; men lange søndagsturer over Gullfjellet i storm og sol hadde gjort dem til utmerkede skiløpere.

Åge Heiberg var fremragende på ski, mens Johan Bratt slett ikke var videre flink, men han eide en ukuelig energi som aldri gav opp.

::

På disse lange, ordknappe turene innover, hvor lunger og muskler ofte ble presset til det ytterste, ble de seks sveiset sammen i det sterke, inderlige vennskapet som er fjellets og skogens.

Side 40 – 42:

Så slengte de sekkene på ryggen, spente livremmen, tok ski og staver og ruslet i land.

::

Skistavene gnisset mot steinene og de svære beksømstøvlene subbet tungt i den våte leiren.

::

Så rundet de endelig kammen og tok skiene på. – Klokken tre holdt de en kort hvil.

Været var stille og grått, og føret ble bedre etterhvert som de steg og fjernet seg fra fjorden; sneen var gammel og kornet – men de tynne langrennsskiene skar seg lett nedi allikevel under vekten av de svære sekkene.

Rennet ned mot Kinsarvatn var langt og vilt; de måtte over ende allesammen, unntatt Tiurjegeren, som i den anledning bestrebt seg for å se likegyldig og selvfølgelig ut. De skar over et enslig skispor på Holmevatn, ellers var deres tråkk det eneste i miles omkrets.

::

„Det er bra,“ sa Heiberg, han vendte skiene og satte utfor.

Side 45:

De fleste av dem hadde nok tenkt seg et ganske annet tempo enn det som Heiberg anslo da de så seg langelig og jevnt av sted gjennom dalsenkningen til Rjoto. De følte seg løse og ledige uten sekkene og ønsket seg nesten en liten spurt; men Heiberg holdt igjen.

::

Solen steg opp da de suste ned mot Saupskardbotn; Heiberg før utfor en uventet skavl, som viste seg å være et setertak.

Side 47 – 51:

Skiene ble smurt nøyaktig inn ved peisen og så forsiktig stillet ut til avkjøling.

::

Det tyknet til mens de drog nedover mot Bjoreia, og de hadde endel strev med å finne steinbua, som i gamle dager huset fotgjengere mellom Krækkjahytta og Sandhaug.

::

Det andre partiet gikk over Bjoreia lenger nede, og Heiberg gikk fram med den ytterste forsiktighet; han stanset alt i ett og konfererte med kart og kompass. De famlet seg vestenfor Gjerenuten og satte så forsiktig utfor den farlige skråningen ned mot Dyraheia.

::

„Du kan da skjønne det er vår beste forbundsfelle,“ sa Heiberg, „skisporene blir jo blåst vekk på mindre end fem minutter i dette været, og her er liten utsikt til å treffe folk ute i morgen tidlig når vi må på tilbakevei.“

::

Så merket de at de var kommet ut på et vann, sneflaten var ganske jevn under skiene.

::

Så staket de seg ned mot vannet ved Krækkjahytta. Bratt skulle nettopp til å vende seg og fortelle at nå så de over de gamle boplassene fra steinalderen, da den ene skispissen boret seg inn i en mørk tull i sneen, og han stupte på hodet over en tilføket og livløs skikkelse.

::

Så tok han alle stavene – og dermed ruslet de tungt og langsomt ut på Krækkjavatnet.

Bratts hjerne arbeidet for høytrykk; skiene sank dypt ned i løs sne, og skikkelsen lå stiv og livløs over hans krummede rygg mens snestormen ulte over ham.

Side 54:

Her spente de skiene av seg og bandt dem sammen, fant revolvere, masker og døråpnere fram.

::

De hadde bundet skiene fast til rekkeverket og stod bare og ventet på at avgangssignalet skulle gå.

Side 59:

„Løs skiene,“ sa Bratt. Biologen skar dem løs, men holdt dem ennå fast.

Toget suste av sted i rasende fart.

„Her skal vi altså dø.“ Johan Bratt smilte bittert. „Voila – da får det skje litt snart. En – to – kast skiene – tre!“

Side 65:

Den alminnelige mening var at røverne hadde hoppet av da toget kjørte inn på Finse, og så stukket nordover på ski.

Side 70 – 73:

De andre grep akistavene, og i neste sekund kjempet den lille karavanen seg fram i dirrende hardt tempo.

::

Han ville selge sin sjel for et minutt hvil, men Heiberg snarere løp enn gikk oppover den bratte skråningen.

::

„Nå har vi gått i nesten tre timer,“ sa han, „og vi trenger hardt til en hvil. Men været ser ut til å bedre seg, og vi behøver hvert minutt det blåser. Når det stilner, kan sporene sees, og det gjelder å komme så langt ut av færesonen vi kan. Synes dere som jeg, så henger vi i enda en stund.“

::

Da med ett så han Prikken stanse, hugge stavene fast og synke ned i sneen.

::

Men da de hadde fått skiene på bena og skulle til å gå, så Bratt en smal linje av smerte omkring munnen til Bokseren.

Side 75:

De bandt skiene sammen og Tiurjegeren og Heiberg trakk ham videre.

Side 77 – 78:

Det knirket i frosne bindinger og trinser utenfor seteren, og en dempet stemme hvisket nedover:

„Det står ski opp til veggen – det er folk her - .”

Så banket det hardt med en skistav på døren, og den samme stemmen ropte høyt:

„Er det noen der inne! Er det noen der?”

::

Heiberg betraktet guttene bekymret; de stod i krets foran seteren og lutet trøtte og mismodige over stavene, med sine bugnende og upraktiske sekker.

::

Troppsføreren spente skiene av seg og vasset bort til neste støl; han prøvde døren.

Side 81:

-Der hørte de speiderne klapre med ski utenfor, og bergenserne ruslet ut for å ta dem i øyesyn.

Side 85 – 86:

„[...] Vi hadde en liten mistanke om å finne spor av røverne – men det var håpløst i det været. [...]“

::

De pakket ham forsvarlig inn og drog ham på skiene; men det gikk langsomt og tungt – så da de omsider kom fram til stasjonen på Haugastøl, var dagtoget til Oslo gått for en time siden.

Side 88:

„[...] Har dere hatt bra tur?”

::

„[...] Den ene hadde blå skidress av militært tilsnitt, den andre grønne burberryklær?”

Side 91:

Det var rart å være uten ski.

Vedlegg 3 ”Professor Andersens natt”

Side 69 – 71:

I morgen ville han på ski, sammen med Andersen. Men professor Andersen hadde ikke skiutstyr med. ”Det ordner vi,” sa kollegaen og gikk ned i kjelleren og hentet et par gamle ski. Professor Andersen måtte prøve ski og staver, støvler og bindinger, og kollegaen ga seg ikke før alt passet. Anorakk og nikkers fikk han også låne, kollegaens avlagte, ikke akkurat siste mote, men han var vel ikke kommet til Trondheim for å ta seg ut i skiløya, ha ha.

::

Om formiddagen neste dag gikk professor Andersen og hans kollega fra Trondheim på ski. Kollegaen kjørte ut til noe som het Bymarka og som var et populært skiterreng. De tok skiene og stavene ned fra grinda på taket av bilen, og stilte seg opp ved siden av den og begynte å smøre. Det var et forferdelig trist og surt vær. Grått, nokså kaldt, og med litt små-yr i lufta. Kollegaen tok valg av skismøring svært alvorlig, han hadde med seg et termometer som han puttet i snøen for å måle temperaturen der, så foreslo han for professor Andersen at de skulle velge grønn swix som underlag, og blå swix oppå det igjen, noe professor Andersen sa seg enig i. Han meddelte samtidig kollegaen at rett nok var han som alle nordmenn født med ski på beina, men det var lenge siden, så han foreslo at de skulle gå en rolig skitur, noe kollegaen ikke protesterte imot. Med rolige tak la de så i vei gjennom Bymarka i Trondheim. Når de kom til en utforkjøring, satte kollegaen friskt og freidig utfør, mens professor Andersen sto en stund på toppen og overveide situasjonen, før også han satte utfør. I oppoverbakkene viste kollegaen sin spenst, og før oppover dem på lette ski, mens professor Andersen igjen tok det rolig og gikk i sitt eget tempo. Men i de slake partiene gikk de side om side. Etter en stund kom de til en skihytte hvor de gikk inn og tok hver sin solbærtoddy.

Side 76 – 78:

De reiste seg. De hadde sittet i den overfylte skistua i flere timer. Det var alt begynt å skumre utenfor, dagene er jo så korte her nord i desember. De hadde først fått plass ved et stort seksmannsbord, men flyttet til et tomannsbord da det ble ledig. Under tiradene, og diskusjonen som utspante seg, hadde professor Andersen to ganger reist seg og stilt seg i køen for å kjøpe kaffe til dem, den ene gangen hadde han også hatt med en asjett med to wienerbrød tilbake til bordet. Stadig kom det nye skiløpere inn i skistua, og bar et friskt pust av snø og vind med seg inn i det overfylte, litt klamme lokalet. Det var tramp av støvler, lukt av skismøring, og av luer og votter og skjerf. Nå da professor Andersen og kollegaen reiste seg og gikk ut, hadde det imidlertid begynt å tynnes.

::

De spente på seg skiene og tok stavene fått. Kollegaen suste ned gjennom lia, i sporet mellom de sølvgrå og dystre grantrærne, og stanset der nede for å vente på professor Andersen som ennå sto på toppen og tok seg god tid. Han beregnet sin egen ferd nedover med så lange utenomsvinger som mulig, før han satte utfør og gjennomførte utforkjøringene i overensstemmelse med sin beregning, vaklet seg nedover uten å falle, og ikke uten en viss nedarvet skifølelse i sin utrente kropp. Der nede ventet altså kollegaen, og de tok følge bortover den slake slette, kollegaen først og professor Andersen etterpå, litt halsende, til tross for at kollegaen holdt så lavt tempo som mulig. Det ble mørkere og mørkere, før de kunne skimte den opplyste parkeringsplassen i det fjerne. Da sa kollegaen at han gjerne ville strekke litt ut det siste stykket, og la i vei, spenstig, men professor Andersen fortsatte i det vanlige tempo, litt langsommere kanskje. Da han nådde fram til bilen, hadde kollegaen alt spent skiene sine fast på taket og sto og tøyde ut.

::

Kollegaen sprettet en flaske pils som han skjenket fra til professor Andersen og seg selv. "Å, ingenting er som å komme hjem til glo varm sodd etter en lang og god skitur," utbrøt han, med et tilfreds sukk. Professor Andersen sa seg enig.

Vedlegg 4 ”Rødstrupe”

Side: 131:

Omsider fikk han øye på politibilen med Skien-skilter ved siden av veien. Han bremsset forsiktig, parkerte rett bak og fikk skiene ned av takgrinden. Det var et par fra en trøndersk skiprodusent som hadde gått konkurs for femten år siden. Det må ha skjedd omtrent samtidig som han la på klisteret som nå var en grå, seig masse under skiene. Han fant sporet som gikk fra veien opp til hytten slik han hadde fått det beskrevet. Skiene satt som limt til sporet, han hadde ikke fått glipptak om han hadde prøvd. Solen stod lavt over grantrærne da han fant hytten. På trappen opp til en svartbeiset tømmerhytte satt to menn i anorakker og en gutt som Harry, som ikke kjente noen tenåringer, lønning anslo til å være et sted mellom tolv og seksten.

„Ove Bertelsen?“ spurte Harry og hang på staven.

Side 132:

De tre andre spente på seg skiene og med Følldal først staket de seg bortover en løype som førte dem inn i en glenne i skogen. Følldal pekte med staven på en svart sten som stakk tjue centimeter opp over det tynne snølaget.

„Gutten fant tomhylsene i snøen inntil steinen. Tipper det er en jeger som har vært ute og tørrtrent. Du ser skisporene der ved siden av. Det har ikke snødd på over en uke, så de kan godt være skytterens. Ser ut som han har brukt sånne brede telemarkski.“

Harry satte seg på huk. Han dro en finger langs steinen der den ble tangert av det brede skisporet.

„Hm. Eller gamle treski.“

„Å ja?“

Harry holdt opp en bitteliten, lys treflis.

::

Gutten pekte. Harry tok av seg skiene, gikk rundt steinen og la seg ned i snøen på ryggen.

Side 133:

Han ble stående og gni skiene mot snøen under seg.

Vedlegg 5 ”Panserhjerte”

Side 179 – 182:

Men da Kaja steg ned på perrongen, var det som om vinden blåste rett gjennom klærne hennes; superundertøy, anorakk, skistøvler.

::

Hun så på Krongli som imens hadde stukket skiene og stavene hennes under stroppene slik at de var spent fast på langs av scooteren sammen med Utmos ski, en bunt med noe som lignet røde dynamittgubber og en rifle med kikkertsikte.

::

Hvor langt var det på ski? Tre timer? Fem? Hun ante ikke. Utmo hadde alt hoppet av og løsnet skiene fra scooteren.

::

„Liste?” sa Kaja og skyndte seg å spenne på seg skiene slik Utmo alt hadde gjort.

Han pekte med staven opp mot fjellsiden.

::

De spente av seg skiene foran den svartbeisete tømmerhytta, satte dem opp mot veggen, og Utmo fisket fram en nøkkel fra lomma og satte den i låsen.

Side 253 – 254:

„Hva gjorde du på Håvasshytta, Leike?”

„Skitur, naturligvis.”

„Alene?”

„Ja. Det hadde vært noen striedager på jobben, jeg trengte en timeout. Jeg er mye på Ustaoset og Hallingskarvet. Sover på turisthytter. Det er mitt landskap, kan du si.”

„Så hvorfor har du ikke egen hytte der?”

„Der jeg vil ha hytte er det ikke lov å bygge lenger. Nasjonalparkbestemmelser.”

„Hvorfor er ikke forloveden din med? Går ikke hun på ski?”

::

„Det sto seks par ski i snøen utenfor. [...] Hvis hytta er halvveis begravd i tre meter snø, stiller du dårlig hvis ingen har ski. [...]”

::

„De satt borte ved peisen, snakket om skiturer og drakk. [...]”

Side 380 – 382:

Harry holdt seg i skjul inne i stua, hvor han også hadde satt skiene og stavene sineslik at bare de to andres ski kunne sees på utsiden der de sto stukket ned i snøen.

::

De hadde landet med helikopter om natta ved Neddalvannet noen kilometer unna og hadde tatt seg resten av veien hit på ski.

::

Eller i Kajas nesten salige ansikt der de gled gjennom den hvite stillheten som gjennom et eventyr, i en lydløshet så fullstendig at han hadde følelse av at den skrapende lyden av skiene deres bar kilometer innover vidda.

::

„Hæn er på skitur på fjellet,“ sa Holm tålmodig og la plaggene hver for seg i plastposer som han hadde med.

„Jaså? Interessant, han slo meg ikke som en sånn skigutt. Hvor da?“

„Det kæn je itte si. Apropos ski, hå hadde Adele på seg da 'a var på Håvasshytta. Hu har jo ingen skiklær her.“

„Hun lånte av meg, selvfølgelig.“

„Hu lånte skiklær av *deg*?“

„Du høres så forbauset ut.“

„Du slo meg vel itte som en slik ... skigutt.“

Side 384:

Han behøvde ikke lys, han visste hvor skisporet han fulgte førte. Til turisthytta.

::

Han stoppet og lyttet til stillheten et par sekunder før han lydløst spente av seg skiene.

Side 386 – 387:

„Träskidor,“ sa Kolkka som hadde stilt seg ved peisen og så på Harrys ski.

”Min fars,“ sa Harry. Han hadde funnet skiutsyret i kjelleren på Oppsal. Stavene var nye, og lagd i en eller annen metallegering som syntes å veie mindre enn luft. Harry hadde et øyeblikk tenkt at den hule stammen kanskje var fylt med helium. Men skiene var de samme, gamle, brede fjellskiene.

::

Kolkka nikket og strøk en hånd over baksiden av de hvite skiene.

::

„Det är bra skidor,“ sa Kolkka.

„Litt for korte.“

Kolkka satte seg ved vinduet i den andre enden av rommet. „Ja, det tror man nog aldrig ska hända. At ens faders skidor ska bli för korta för en.“

Side 397 – 398:

Fingrene hans gled langs nettingen. Fant noe hardt, solid. Skitupper. Farens ski.

Han gjorde ingen motstand mot tanken. At det var litt mindre ensom slik, med hånden om farens ski.

::

En hel hytte begravd? De hadde hivd på seg skiene og brukt åtte minutter bort til rasstedet.

Side 401:

Han skjøv armen rundt hjørnet på peismuren, der farens ski var. Rotet rundt i snøen til han fant det han lette etter. En av stavene. Han klemte sammen trinsen og dro den til seg. Den glatte, lette og stive metallstaven gled lett gjennom snøen. Han fikk staven inn i peisen, plasserte den mellom beina, klemte sammen skistøvlene og flerret trinsen av.

::

Han stakk litt til venstre for der han selv trodde han måtte ha befunnet seg da han kjente stavspissen støte mot noe som fjæret. Han trakk staven litt tilbake, stakk forsiktig og kjente den fjære igjen. Da han skulle trekke den til seg, kjente han at staven satt fast. Han lettet grepet og kjente staven bli trukket fra ham. Noen holdt rundt stavspissen og dro den fram og tilbake for å signalisere at det var liv! Harry trakk til seg staven, hardere denne gang, men den andre holdt fast med en forbløffende kraft. Harry trengte staven, den ville være i veien når han begynte å grave, så han stakk hånden inn i håndleddsremmen og selv da måtte han bruke all kraft for å få staven løs.

Harry ble liggende og lure på hvorfor han ikke alt hadde lagt fra seg staven og begynt å grave. Så skjønnte han hvorfor. Nølte ett sekund til. Så begynte han å stikke staven inn i snøen igjen, denne gangen til høyre for der han selv hadde vært. På det fjerde sticket fikk han kontakt. Den samme fjærende følelsen. Magen? Han holdt lett om staven for å kjenne om han kunne merke noen heving eller senking, åndedrett, men det var ingen bevegelse.

Side 403 – 404:

Han huket seg ned igjen, knakk av begge endene på staven slik at den ble et hult metallrør, holdt den opp i pipeløpet og reiste seg igjen, denne gangen med hendene over hodet.

::

Staven traff noe over ham.

::

Han enset knapt melkesyren som brant i lårene, skjøv ivrig staven videre. Og kjente skuffelen da staven støtte mot noe hardt. Pipehette. Han burde ha husket at hytta hadde en sånn sjarmerende svart metallhatt mot regn og snø på toppen av pipa. Han følte seg fram til han

fikk staven på skrått ut under kanten på pipehetta og kjente massiv, hardpakket snø, hardere enn inni hytta. Men det kunne også være fordi snøen nå presset seg inn i åpningen på den hule staven. For hver centimeter av staven han dyttet inn i snøen ba han om at han måtte kjenne det, det plutselige opphøret av motstand som betydde at han hadde brått sjennom snøhelvete.

::

Han hadde staven presset helt opp til jernrista og ingenting hadde skjedd.

Side 406:

Stemte beina ut til sidene da han var kommet opp, famlet over jernristen og fant enden av metallstaven som fortsatt var tredd opp i snøen. Staven var svakt kjegleformet med størst åpning i Harrys ende hvor han resolutt skjøv pistolløpet inn.

::

Som betydde også at løpet var helt parallellt med staven, som en halvannen meter lyddemper. En kule ville ikke trenge gjennom over halvannen meter med snø, men hva om det bare manglet *litt* før staven var gjennom snøen?

Vedlegg 6 ”Isbaderen”

Side 17:

„Ville bli intervjuet på Beach Club og såne steder, var litt namedropper, i går traff jeg den og den kjendisen, alltid siste nytt i klesveien og nesa i været på den måten – men – han var en ok fyr også, macho type, trente mye, på ganske høyt nivå tror jeg, fortalte HØYT OG TYDELIG at han gikk Birken og Vasaløppet og det løpet nede i Italia...” Gjerstad knipset mens han lette etter navnet. „Marcialonga.“ Han ble stående og tenke. „Ikke akkurat min stil.“

Lena låste opp bilen. Hun hadde selv gått Birken tre år på rad.

Side 24 – 25:

Hun klarte ikke dy seg. Fant nettsidene til Birkebeinerrennet og søkte på navnet Sveinung Adeler. Resultatene hans poppet opp. Adeler hadde vært en sprek mann. 2.57.06. Det var sinnssykt bra! Gå 54 kilometer på ski fra Rena til Lillehammer på under tre timer. Hennes egen pers var 3.48.24. Da hadde hun vært så sliten den siste mila at det eneste som holdt henne oppe, var ren viljestyrke.

Side 41 – 43:

Planla hva hun skulle gjøre, for eksempel ta en skitur. Jo da, hun skulle definitivt ta en skitur.

::

Snøen i lysløypa var nok hardpakket. Kulden ville antakelig holde ve fleste skiløperne inne. Derfor kunne det muligens være is i sporene, som ville gi tung gli. Hun behøvde antakelig ikke mye festesmøring. Desto mer glider. Hun hentet skiene ut av det høye skapet i gangen og la dem mot kjøkkenbordet med undersiden opp. Strøk en hånd over festefeltet. Hva hadde hun smurt med sist? Lilla? Eller blått? Like greit å få det fjernet. Hun hentet fram smørejernet og plugget i. Strøk det varme jernet fram og tilbake slik at papiret trakk opp restene av gammel smurning. De siste restene lot seg lett fjerne med sikkelen. Deretter smurte hun på godt med voks framme og bak. Smeltet glidervoksen frast med det varme jernet. Hentet fram esken med smurning i skapet under kjøkkenbenken. Sjekket termometeret foran vinduet. Minus atten. Altså kunne det være kaldere enn minus tjue i løypa. Lyseblå VR 30 burde stå seg. Hun dro to lette strøk under bindingene og brukte tid på å dra smurningen ut med kork. Sånn. Perfekt. Hvis Lena skulle gjennomføre Birken, trengte hun noen kilometer i beina hver uke. Hun skiftet til ullundertøy og skibukser.

::

Løypa var som forventet hardpakket og iset. Festet var i overkant godt. Underlaget sugde. Til og med i enkelte slake nedoverbakker måtte hun ta spenntak for å holde farten oppe. Til gjengjeld kunne hun løpe lett opp selv de bratteste kneikene ute et eneste glipptak. Kulden bet på tærne og på haken, frosrøyken kondenserte til rim i håret. Men hun gikk seg varm. Lyskasterne langs løypa kastet scenisk lys ned på snøen og rammet løypetraseen inn i totalt mørke. Den eneste lyden å høre var tørre stikk fra stavtak og lavmælt sus fra ski mot snøen i løypa. Av og til var det så stille at hun kunne høre knitringen fra lyskasterne. Det var ingen andre i løypa denne kvelden. De fleste syntes det var for kaldt å trene i minus tjue. Lena sendte takknemlige tanker til løypesjefen som var gem og holdt lyset tent. Med dette føret og

underlaget, ville det vært mulig å gjennomføre økten i mørke også, men lyset gjorde opplevelsen trivelig.

::

Lena var med ett like varm som etter skituren.

Side 172 – 173:

Nok tid til å rekke en morgentur i lysløypa.

Lyset i løypa var ennå ikke tent, men månen var høy og hvit, og snødekket ulmet med blågrå lød. Til sammen ga det nok lys til en sikt på noen meter. Da hun hadde gått runden nesten ferdig, ante hun bevegelser mellom trærne ved parkeringsplassen.

::

Det var et rådyr. Det sto en meter foran skituppene og betraktet henne.

::

Hun kom seg opp på skiene, gikk de siste meterne uten å sanse annet enn mørkeredsel og egne hjerteslag.

Hun spente av seg skiene og hastet mot bilen mens hun forskremt speidet til alle kanter.

::

Du må ikke la en episode på jobben få lov å ødelegge gleden ved å gå på ski.

Vedlegg 7

	Forfatter	År	Tittelen	Direkt	Indirekt
1.	Kurt Aust	2011	<i>Når døde hvisker</i>	nei	nei
2.	Bjørn Bottolvs	2010	<i>Drapet på Taparud gård</i>	ja	ja
3.	Jørgen Brekke	2012	<i>Drømmeløs</i>	nei	nei
4.	Kjell Ola Dahl	2001	<i>Mannen i vinduet</i>	nei	nei
5.		2003	<i>Lille tambur</i>	nei	nei
6.		2005	<i>Den fjerde raneren</i>	ja	ja
7.		2007	<i>Svart engel</i>	ja	ja
8.		2010	<i>Kvinnen i plast</i>	nei	ja
9.		2011	<i>Isbaderen</i>	ja	ja
10.	Tor Edvin Dahl	2011	<i>Sommeren da alt hendte</i>	nei	ja
11.	Knut Faldbakken	2004	<i>Turneren</i>	nei	nei
12.		2005	<i>Grensen</i>	nei	ja
13.		2008	<i>Senskade</i>	nei	ja
14.		2009	<i>Totem</i>	nei	ja
15.		2011	<i>Natthagen</i>	ja	ja
16.	Helge Kåre Fauskanger	2011	<i>Skrinet</i>	nei	nei
17.	Karin Fossum	1998	<i>Djevelen holder lyset</i>	nei	nei
18.	Kurt Hanssen	2011	<i>Forglemmegei</i>	nei	nei
19.	Jørn Lier Horst	2011	<i>Vinterstengt</i>	nei	ja
20.	Jonathan Jerv	1923	<i>Bergenstoget plyndret i natt!</i>	ja	ja
21.	Lalli og Fridtjof Knutsen	1943	<i>De døde lever</i>	nei	ja
22.	Monica Kristensen	2008	<i>Kullunge</i>	nei	ja
23.	Unni Lindell	2007	<i>Honningfellen</i>	nei	ja
24.		2008	<i>Mørkemannen</i>	nei	ja
25.		2010	<i>Sukkerdøden</i>	ja	ja
26.	Jan Mehlum	2005	<i>Din eneste venn</i>	nei	ja
27.	Jo Nesbø	1997	<i>Flaggemusmannen</i>	nei	ja
28.		1998	<i>Kakerlakkene</i>	nei	ja
29.		2000	<i>Rødstrupe</i>	ja	ja
30.		2002	<i>Sorgenfri</i>	ja	ja
31.		2003	<i>Marekors</i>	ja	ja
32.		2005	<i>Freiseren</i>	ja	ja
33.		2007	<i>Snømannen</i>	ja	ja
34.		2008	<i>Hodejegerne</i>	ja	ja
35.		2009	<i>Panserhjerte</i>	ja	ja
36.		2011	<i>Gjenferd</i>	nei	nei
37.	Gert Nygårdshaug	1985	<i>Honningskrukken</i>	nei	nei
38.		1987	<i>Jegerdukken</i>	nei	ja
39.		2004	<i>Alle orkaners mor</i>	nei	nei
40.	Knut Nærum	2002	<i>Døde menn går på ski</i>	ja	ja
41.		2008	<i>De dødes båt</i>	ja	ja
42.	Pål Gerhard Olsen	2005	<i>Nattmusikk</i>	ja	ja
43.		2009	<i>Bakmennene</i>	ja	ja
44.	Olav Ottersen	2002	<i>Tsarens datter</i>	nei	ja
45.	Marit Reiersgård	2012	<i>Stolpesnø</i>	nei	ja
46.	Dag Solstad	1996	<i>Professor Andersens natt</i>	ja	ja

47.	Jorun Thørring	2007	<i>Tarantellen</i>	nei	nei
48.	Rune Timberlid	2008	<i>Operasjon Siskin</i>	ja	ja
49.	Kjetil Try	2011	<i>Frels oss fra det onde</i>	ja	ja
50.	Øystein Wiik	2010	<i>Dødelig applaus</i>	nei	nei

Tabell 1: Tabellen viser oversikt over alle de 50 valgte norske kriminalromaner og informasjon om henvisinger, både indirekte og direkte, i de romanene.

Vedlegg 8

Her er alle de valgte 50 norske kriminalromaner med sidene hvor man finner henvisninger til langrenn.

1. Aust, Kurt 2011. *Når døde hvisker*. Oslo
2. Bottolvs, Bjørn 2010. *Drapet på Taparud gård*. Oslo
(s 17, 218 – 220, 222 – 224, 227 – 228, 230 – 231, 233 – 235)
3. Brekke, Jørgen 2012. *Drømmeløs*. Oslo
4. Dahl, Kjell Ola 2001. *Mannen i vinduet*. Oslo
5. Dahl, Kjell Ola 2003. *Lille tambur*. Oslo
6. Dahl, Kjell Ola 2005. *Den fjerde raneren*. Oslo
(s 48, 65, 119 – 120, 123, 125 – 128, 135 – 136, 145, 166, 185 – 188, 205 – 210, 212, 220 – 221, 229, 231, 238 – 239, 244, 246, 257, 267, 274 – 277, 284, 288, 290)
7. Dahl, Kjell Ola 2007. *Svart engel*. Oslo
(s 21, 26, 79, 82 – 85, 88, 93 – 94, 97 – 98, 100, 121, 123, 125, 130, 132 – 134, 287)
8. Dahl, Kjell Ola 2010. *Kvinnen i plast*. Oslo.
(s 30,32, 87,171,189-191,217,305)
9. Dahl, Kjell Ola 2011. *Isbaderen*. Oslo
(s 15, 17, 24 – 25, 41 – 43, 76, 172 – 173, 212, 240 – 241, 245, 290, 294, 304)
10. Dahl, Tor Edvin 2011. *Sommeren da alt hendte*. Oslo
(s 63, 94)
11. Faldbakken, Knut 2004. *Turneren*. Oslo
12. Faldbakken, Knut 2005. *Grensen*. Oslo
(s 16, 52, 65, 67, 94 – 95, 123, 130, 133, 186, 188, 231)
13. Faldbakken, Knut 2008. *Senskade*. Oslo
(s 25)
14. Faldbakken, Knut 2009. *Totem*. Oslo
(s 14)
15. Faldbakken, Knut 2011. *Natthagen*. Oslo
(s 282 – 284)
16. Fauskanger, Helge Kåre 2011. *Skrinet*. Bergen
17. Fossum, Karin 1998. *Djevelen holder lyset*. Oslo
18. Hanssen, Kurt 2011. *Forglemmegei*. Oslo

19. Horst, Jørn Lier 2011. *Vinterstengt*. Oslo
(s 5 – 8, 10 – 11, 14 – 18, 20, 30, 34, 37 – 39, 41 – 42, 50, 52 – 53, 57, 60, 63, 69 – 72, 78, 82 – 83, 85, 88, 90 – 98, 103, 108 – 109, 111, 114 – 118, 120 – 121, 133 – 134, 142 – 144, 147 – 151, 158, 163 – 164, 170, 176, 178, 180, 182, 192, 194, 199, 202, 218, 221 – 222, 224 – 226, 237 – 238, 244, 250, 252 – 253, 256, 263, 266, 269, 274 – 275, 283 – 284, 311, 319, 321, 323, 325 – 328)
20. Jerv, Jonathan (1923) 1975. *Bergenstoget plyndret i natt!*. Oslo
(s 12, 22, 25, 31, 37, 40 – 42, 45 – 51, 54, 59, 65, 70 – 73, 75, 77 – 78, 80 – 88, 91)
21. Knutsen, Lalli og Fridtjof 1943. *De døde lever*. Oslo
(s 45, 152)
22. Kristensen, Monica 2008. *Kullunge*. Oslo
(s 78, 80, 85, 88, 123 – 126, 128, 136, 165, 167 – 168, 171, 185 – 186)
23. Lindell, Unni 2007. *Honningfellen*. Oslo
(s 15, 24, 84, 112, 153 – 154, 294)
24. Lindell, Unni 2008. *Mørkemannen*. Oslo
(s 12 – 14, 28, 43, 131, 282, 311, 313, 353)
25. Lindell, Unni 2010. *Sukkerdøden*. Oslo
(s 32, 68, 82, 130, 141, 188, 217, 221, 223, 225, 228, 232 – 233, 241 – 242, 254 – 255, 262 – 263, 268, 271 – 272, 323 – 324, 350 – 351, 353, 358, 362 – 363, 365, 367, 380 – 381, 384, 390, 392 – 393, 395, 399, 401, 403 – 404, 411, 414, 418, 422)
26. Mehlum, Jan 2005. *Din eneste venn*. Oslo
(s 27 – 29, 35, 39, 43 – 44, 175, 177)
27. Nesbø, Jo 1997. *Flaggermusmannen*. Oslo.
(s 68)
28. Nesbø, Jo 1998. *Kakerlakkene*. Oslo
(s 136, 252)
29. Nesbø, Jo 2000. *Rødstrupe*. Oslo
(s 24, 27, 125, 131 – 133, 168)
30. Nesbø, Jo (2002) 2006. *Sorgenfri*. Oslo
(s 106, 138 – 139, 142 – 145, 149 – 150, 165, 240 – 241, 245, 247, 253 – 254, 293, 307, 317)
31. Nesbø, Jo 2003. *Marekors*. Oslo
(s 13, 36, 39, 80, 119 – 120, 141, 252, 317, 341 – 342, 357, 362)

32. Nesbø, Jo (2005) 2006. *Frelseren*. Oslo
(s 53, 323, 344, 458)
33. Nesbø, Jo (2007) 2011. *Snømannen*. Oslo
(s 40, 125, 171, 173 – 175, 182, 185, 187, 338 – 339, 356, 387)
34. Nesbø, Jo 2008. *Hodejegerne*. Oslo
(s 11 – 12, 55, 125 – 127, 130, 133, 135, 138 – 139, 150, 159, 164, 166, 214)
35. Nesbø, Jo (2009) 2011. *Panserhjerter* Oslo
(s 36, 66, 121, 125, 137 – 140, 143, 147 – 148, 160, 169, 178 – 183, 197, 199, 217, 228, 236 – 237, 239 – 240, 245, 250, 252 – 256, 261, 265, 267, 270 – 271, 300, 324 – 327, 329, 332, 334 – 335, 338 – 339, 344, 349, 364 – 365, 372 – 374, 376, 379 – 387, 393, 397 – 398, 401 – 406, 409 – 413, 419, 421 – 423, 425, 431 – 432, 434 – 435, 438, 447 – 448, 450 – 451, 454 – 456, 458, 493 – 494, 496 – 497, 503, 515, 519 – 522, 524 – 525, 534 – 537, 541, 547, 550, 577, 580 – 582, 606, 629)
36. Nesbø, Jo 2011. *Gjenferd*. Oslo
37. Nygårdshaug, Gert 1985. *Honningskrukken*. Oslo
38. Nygårdshaug, Gert 1987. *Jegerdukken*. Oslo
(s 62, 71, 78, 82, 84, 89 – 91, 95, 103, 130, 139, 141, 146 – 147, 149 – 150, 199)
39. Nygårdshaug, Gert 2004. *Alle orkaners mor*. Oslo
40. Nærum, Knut (2002) 2011. *Døde menn går på ski*. Oslo
(s 20 – 22, 39, 43 – 48, 50 – 51, 53 – 55, 62, 66, 71 – 74, 77 – 80, 82, 85 – 86, 89, 98, 104, 118, 120 – 121, 123 – 125, 131, 135, 137 – 141, 144 – 145, 147 – 148, 151 – 153, 160 – 161, 166 – 167, 171 – 175, 177, 182 – 184, 186 – 187, 189 – 193, 195, 202, 205 – 207, 209 – 214)
41. Nærum, Knut (2008) 2011. *De dødes båt*. Oslo
(s 17, 22 – 23, 40, 43, 48, 63, 67, 69, 75 – 76, 78, 80, 85, 87, 89, 97, 99, 108, 119, 122, 133, 135, 138, 180, 188, 195, 203, 210)
42. Olsen, Pål Gerhard 2005. *Nattmusikk*. Oslo
(s 28, 42, 44 – 45, 47, 52 – 53, 109, 133, 141)
43. Olsen, Pål Gerhard 2009. *Bakmennene*. Oslo
(s 179, 410)
44. Ottersen, Olav 2002. *Tsarens datter*. Oslo
(s 22)
45. Reiersgård, Marit 2012. *Stolpesnø*. Oslo

(s 14 – 15, 221 – 222, 232 – 235, 237 – 239, 244. 247, 252 – 257, 259, 265 – 266, 270 – 271, 303)

46. Solstad, Dag (1996) 2008. *Professor Andersens natt*” Oslo

(s 69 – 71, 76 – 78)

47. Thørring, Jorun 2007. *Tarantellen*. Oslo

48. Timberlid, Rune 2008. *Operasjon Siskin*. Oslo

(s 201 – 203, 206 – 207, 210 – 211)

49. Try, Kjetil 2011. *Frels oss fra det onde*. Oslo

(s 63)

50. Wiik, Øystein 2010. *Dødelig applaus*. Oslo

Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Mari Nittim

(sünnikuupäev: 20.01.1991)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Døde menn går på ski“ (Knut Nærum). Henvisninger til langrenn i norsk kriminallitteratur mellom 1923 og 2012, mille juhendaja on Alma Olsen,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 22.05. 2013 (*kuupäev*)

Mari Nittim

(*allkiri*)

